

■ Šesťdesiatka Andreja Očenáša ■ Gramoplatne z domova i zahraničia ■
Zo zahraničnej tlače ■ Berlínska pocta Beethovenovi

HUDOBNÝ ŽIVOT 71

1
Ročník III.
8. I. 1971
Cena 2,— Kčs

Na úvod do roku 1971

Stojíme na prahu roka 1971 a začíname vydávať tretí ročník Hudobného života. Tak, ako sa každý zamýšľa nad svojou prácou, i my v redakcii uvažujeme, ako ďalej. Listujeme v doterajších dvoch ročníkoch a hodnotíme svoju prácu. Zverejnené materiály vidíme s odstupom času skúsenejšími, obohatenejšími očami. Konštatujeme, že uplynulé obdobie, začiatocnicke prvé dva ročníky nášho časopisu, nebolo ľahkým obdobím. Vyrovňovali sme sa s novými faktami nášho politického i kultúrneho života, usilovali sme sa zodpovedne odzrkadľovať na našich stránkach potreby a problémy prežívanej doby. Domnievame sa, že v mnohom sa nám podarilo vyhmatať problémy nášho hudobného života, no súčasne sme si vedomí, že nás čaká ešte veľa práce. Do tretieho ročníka vstupujeme teda s novými predsavzatiami, novými plánmi. Medzi naše najzávažnejšie úlohy bude patriť 50. výročie založenia Komunistickej strany Československa, ktoré nám poskytuje nejednu príležitosť na zamyslenie sa o doterajších číslach nášho hudobného umenia. V tejto dobe chceme zvýšiť pozornosť slovenskej tvorbe a slovenským umelcom, budeme zverejňovať materiály, ktoré budú čo najširšie zachytávať náš hudobný život v celku i v jednotlivostiach. Je len prirodzené, že sa budeme usilovať o sústavné skvalitňovanie časopisu a je pravdepodobné, že ešte v priebehu prvého polroka dôjde k podstatnému rozšíreniu časopisu, aby splnil všetky kritéria moderných novín.

Pravda, k dobrej práci potrebujeme aj dobrých spolupracovníkov. Veríme, že naši čitatelia sa stanú našimi spolupracovníkmi. Veď, kto iný by sa mal stať pravidelným odberateľom Hudobného života, ak nie profesionálni hudobníci a hudobní pedagógovia. Boli nás, ak z času na čas dostaneme lakonickú správu, že napr. ľudová škola umenia... odhlasuje odber časopisu. Bez zdôvodnenia. Chápeme, že na to majú právo, ale predsa radi by sme poznali príčiny takýchto rozhodnutí, pretože po vzájomnej výmene názorov možno by sa jedna alebo druhá strana presvedčila a zmenila svoj názor a mohli by sme nájsť novú cestu k čitateľovi. Uvedomujeme si, že ešte stále nám chýba väčší a systematickejší kontakt s našimi čitateľmi. Hudobný život stojí k dispozícii pre riešenie všetkých aktuálnych a dôležitých problémov nášho hudobného života a očakávame, že naša hudobná verejnosť túto možnosť využije.

Rok 1971 považujeme v našej práci za veľmi dôležitý. Popri spomínanom významnom výročí našej komunistickej strany sa budeme usilovať o zintenzívnenie kontaktov s našimi partnermi v socialistických krajinách a prinášať pravidelné, pôvodné články z ich významných hudobných udalostí. Naším cieľom je rozširovať obzory, poskytovať cenné informácie, podnety na úvahy a premýšľanie, zaznamenávať pulz nášho hudobného života, chceme pomáhať pri riešení organizátorských úloh atď. Vstupujeme do nového roku s novými úlohami, s úsilím a nádejou, že predsavzaté úlohy sa nám podarí splniť. A Vám, naši čitatelia, v roku 1971 v mene redakčného kolektívu i redakčnej rady želáme veľa osobných a pracovných úspechov a želanie našej dobrej, oboplene užitočnej spolupráce.

Marián Jurík

TIBOR SEDLICKÝ

OPÄŤ O HUDOBNEJ VÝCHOVE

V lete m. r. bol v Stockholme usporiadaný II. seminár Medzinárodnej spoločnosti pre hudobnú výchovu (ISME), na ktorom sa zišlo vyše 60 hudobných pedagógov z 20 štátov celého sveta (medzi nimi predseda ISME F. Callaway — Austrália, E. Kraus — NSR, N. Fukui — Japonsko, E. A. Cykler — USA a i.). K jeho záverom sa vraciame pre stálu aktuálnosť problémov a tém. Niektoré z myšlienok a návrhov, ktoré odzneli na tomto seminári, iste zaujmú aj našu hudobno-pedagogickú verejnosť.

Seminár sa niesol v znamení požiadavky — prebudiť záujem spoločnosti o hudbu — z ktorej vyplynuli okrem iného nasledovné úlohy:

- nájsť metódy a formy práce k tomu, aby v hudobnej výchove bol zastúpený každý druh hudby,
- mladých ľudí, ktorí muzikujú, zapojiť do aktívneho predvádzania vážnej hudby,
- hľadať účinné metódy pre uplatnenie sluchovej výchovy, pre odstránenie amnézie,
- dôkladnejšie využiť pomoc moderných učebných pomôcok pri školskej i mimoškolskej hudobnej výchove,
- zo súčasného stavu vyvodit konštrukcie pre výchovu učiteľov, aby učiteľ bol aj umelec, ale predovšetkým pedagóg.

Na seminári sa konštatovalo, že hudobná výchova, ktorá má ako vyučovací predmet na základných školách už vyše 80 rokov, vstupuje do štádia, kedy je nevyhnutne nutná jej špecializácia. Dnes už nemožno hovoriť o hudobnej výchove všeobecne, ale diferencovane podľa stupňa a typu školy. Keďže sa problémy špecifikujú, treba ich špecifikovane a diferencovane aj riešiť.

Z bohatej diskusie o populárnej hudbe a jej zavedení do škôl vyplynulo, že je potrebné hľadať a nájsť nové metódy, ktoré by netradičným pohľadom prehodnotili dejiny svetovej hudby, skladateľov a ich skladby. Mládež sa veľmi rýchlo vyvíja, má rada inú hudbu ako my. Treba preskúmať súčasné metódy vyučovania hudobnej výchovy, preskúmať, či výber skladieb je pre mládež

dost prístupný. Pri prehodnocovaní skladieb a pri ich novom výbere treba stanoviť určitú hierarchiu hodnôt, treba dať mládeži aspoň stručnú orientáciu o rôznych hudobných žánroch, treba ju oboznámiť s určitými modelmi jednotlivých štýlov.

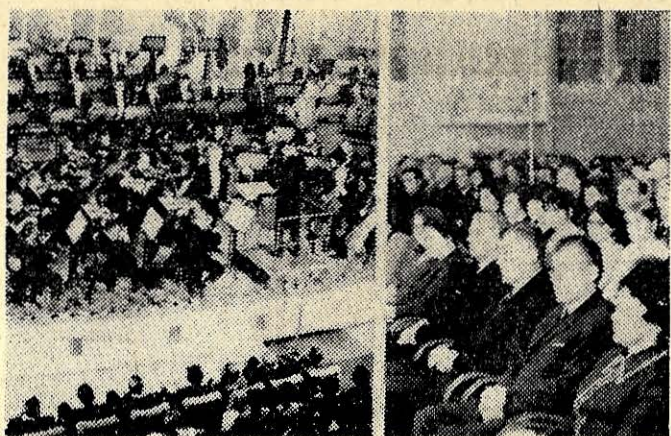
Nesmieme zabudnúť, že populárna hudba (najmä tanečná) bude medzi mládežou hrať dôležitú úlohu aj v budúcnosti. Mládež treba pochopiť, lebo ak jej dáme najavo, že tanečná hudba nestojí za nič, zastreíme pred nimi opornú aj pred hudbou vážnou. Aj v populárnej hudbe treba nájsť určitú hodnotu, mládež chce aj na túto hudbu počuť seriózne kritériá, preto by sa aj učiteľ hudobnej výchovy mal vyznať v tanečnej hudbe, mal by jej pri orientácii a výbere hodnôt pomôcť, poradiť. Nesmieme preto odsudzovať to, čo sa nám nepáči (aj keď to určité hodnoty predsa len má), v čom sami nie sme dost odborní tondovaní, nesmieme sa teda ani brániť zavádzaniu hodnotnej populárnej hudby do škôl. Prieskumy jasne dokazujú — najmä u žiakov I. ročníka — že z piesní, ktoré sa učili na materskej škole, si osvojili len veľmi málo, zato však ovládajú hodne piesní tanečných, aj keď sa ich nikde neúčili a zapamätali si ich len z rozhlasu alebo televízie.

Na výskumných pedagogických pracoviskách by sme potrebovali hudobných psychologov, ktorí by na základe výskumov dokázali vysvetliť, prečo mládež zaujíma v rôznych obdobiach k tej-ktorej hudbe rôzne stanovisko, rôzne pocity, ktorí by skúmali deti od malička a stanovili, čo sú v tom-ko-

rom období schopné vnímať, ktorí by preskúmali, koľko populárnej a koľko vážnej hudby je človek schopný denne prijať, či môže hudbu (aký druh) počúvať sústredene pri rôznych (akých) činnostiach a pod. Každý žiak by po opustení školy mal vedieť, či potrebuje hudbu (a akú), či si počas školskej dochádzky vytvoril k nej nejaký vzťah. A ak sa nám podarí splniť cieľ, aby deti po opustení školy mali vedomie, že okrem pop-music existuje aj iná hudba, ktorú je dobre počúvať, tak sme v hudobnej výchove dosiahli veľa.

Zdôraznilo sa, že modernizácia vyučovacieho procesu vyžaduje široké uplatnenie audiovizuálnych pomôcok a masových médií (všeobecne sa usúdilo, že v rozhlasoch a televíziách je pomerne málo hudobno-výchovných relácií — až na NDR a najmä Japonsko, kde sa na jednej vlně vysielajú len výchovné relácie), no ak učiteľ stojí so založenými rukami a sleduje spoločne so žiakmi televíziu (rozhlasovú) spoločnosťou pripravený program, prestáva byť vo vyučovacom procese zaangažovaný, z čoho plynie pre vyučovací proces veľké nebezpečenstvo, ktorému treba pri zavádzaní modernizácie čeliť.

Na seminári sa načrtla aj otázka priebasti medzi hudbou (tvorbou) a hudobnou výchovou. Ide o trvalý celosvetový problém, ktorý treba tiež riešiť novými metódami. Najmä zblíženie skladateľov a hudobných vedcov s hudobnými pedagógmi, vzájomný vplyv a prenášanie skúseností, hlboká úcta a porozumenie sú v tejto sfére nanajväčšie dôležité.

Snímka: ČSTK

Krásny dar umelcov k 50. výročiu KSČ

Mestský výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, Mestský výbor Zväzu československo-sovietskeho priateľstva a Slovenská filharmónia v Bratislave dôstojne oslávili záver Mesiaca priateľstva — 14. decembra 1970: V koncertnej sieni Reduty usporiadali SLÁVNOSTNÝ KONCERT. Symfonický orchester Slovenskej filharmónie dirigoval veľmi precízne a so zánietením zaslúžilý umelec Dr. Ľudovít Rajter. Tomuto koncertu pridalo na umeleckosti a vážnosti spolupúčinkovanie popredných umelcov-solistov opery SND a ND z Prahy. (Jaroslava Sedlářová, zaslúžilý umelec Jiří Zahradníček, Juraj Wiedermann a Ondrej Malachovský, nositeľ vyznamenania Za vynikajúcu prácu.) Sú to umelci, ktorí niekoľko rokov veľmi aktívne vystupujú na významných kultúrno-politických akciách mesta Bratislavy. Na koncerte odzneli diela P. I. Čajkovského a A. Borodina.

Tento koncert bol tiež darom nášho prvého symfonického telesa i našich umelcov k blížiacim sa oslavám 50. výročia založenia Komunistickej strany Československa. Pred koncertom k zhromaždeniu prehovoril predseda MV SZPB Stefan Orlík, nositeľ Radu práce. Slávnostný prejav predniesol predseda FZ prof. Dr. Dalibor Hanes, predseda ÚV ZČSP. Koncertu za účasti poprednej verejnej a politickej činnosti, konzulárne zbory, odbojáři, funkcionári ZČSP a mládež-spolu s vietnamskými vysokoškolskými.

Vladimír Rapoš

● Diváci Intervízie mali jedinečnú možnosť zúčastniť sa 4. januára t. r. cez televízne obrazovky slávnostného koncertu k 75. výročiu vzniku Českej filharmónie. Dvořáková Novosvetská symfónia, ktorú dirigoval šéfdirigent Českej filharmónie Václav Neumann, bola súčasne spomienkou na Antonína Dvořáka, ktorý presne pred 75 rokmi (4. I. 1896)

dirigoval prvý koncert ČF. Jubilejná sezóna tohto prvého československého orchestru bude aj pre nás záväzkom k častejšiemu sledovaniu a hodnoteniu umeleckých výsledkov telesa. Zatiaľ za redakciu i čitateľov Hudobného života k tomuto významnému jubileu čo najúprimnejšie blahoželáme!

Spievali v Jerevane

Osemdesiatčlenný Spevácky zbor Univerzity J. A. Komenského pod vedením dirigenta J. Potočára mal počas svojho dvojročného trvania už veľa vystúpení. Každý rok sa zúčastnil vysokoškolských umeleckých súťaží, účinkuje pri oslavách univerzitného charakteru, absolvoval zájazdy do Francúzska a Talianska. Členmi súboru sú študenti UK a menšiu časť tvoria jej absolventi a záujemci o zborový spev z hudobnej verejnosti. Za uplynulé dva roky sa súbor i kvalitatívne skonsolidoval a z tých najschopnejších zostavil dirigent reprezentačný súbor pre 10-dňový zájazd do Jerevanu. (Od 1. XII. 1970.) Zájazdu sa zúčastnili aj predstavitelia UK, ktorí potvrdili osobnou účasťou družobné vzťahy. (Jerevanská univerzita má tiež svoj vlastný spevácky súbor, ktorý navštívi ČSSR v júni 1971.)

Hostitelia prekvapili bohatým naplnením denného programu. Členovia súboru sa zoznámili s kultúrnymi a historickými pamiatkami Jerevanu. Prvé oficiálne vystúpenie bolo na univerzitnej pôde pre študentov a pedagógov. Program preberala miestna rozhlasová stanica. Repertoár sa skladal väčšinou zo slovenských zborov — no nechýbali ani skladby iných, zahraničných autorov. Úspech mala najmä pieseň Jerevan, ktorú súbor zaspieval v origináli. Druhé vystúpenie bolo priamo v rozhlase, kde nahrali 6 piesní. Medzi mnohými vystúpeniami mala zvláštny úspech produkcia v mestčku Ečmjazin. Cesta domov viedla cez Moskvu, kde si členovia súboru pozreli historické pamiatky. Zájazd znamenal pre členov súboru nielen získanie nových skúseností, ale i nadviazanie mnohých priateľstiev.

M. B. Svobodová

GOSÁR

Spevácky zbor slovenských učiteľov, nositeľ štátnej ceny a vyznamenania Za vynikajúcu prácu, podnikol významné koncertné turné do Holandska a Belgicka. Cieľom zájazdu bol síce Rotterdam (hostiteľmi Rotté s Mannenkoor), no akýmisi ústredným motívom bola túžba všetkých členov-učiteľov pokloniť

sa v rámci Medzinárodného roku výchovy veľkému učiteľovi národov — J. A. Komenskému. V rozsahu 6-dňového pobytu na pôde Holandska absolvoval SZSU celkovo 12 vystúpení, z toho 5 večerných koncertov, 1 žiacky a 7 príležitostných vystúpení (pri pomníku a na mieste odpočinku J. A. Komenského, pri oficiálnych prijatiach mešťanostami a i.). Len v samotnom Naardene — v priebehu jedného dňa — spieval SZSU celkovo štyrikrát, a hoci išlo o nepropagované akcie, všade mal početné a vďačné publikum. Medzi najsilnejšie umelecké zážitky patrí však nesporné vystúpenie v Rotterdame, v de Doelen, v jednej z najmodernejších koncertných sál v Európe. Aj vystúpenia a veľmi srdečné prijatia v primorskom Scheveningen, v oblasti svetoznámych

tulipánov — Gravenzande a v belgickom Hasselte, ako aj návšteva na čs. veľvyslanectve v Haagu, zanechali v členoch SZSU silné a nezabudnuteľné dojmy.

„Súbor predstavuje zborový štýl, založený na ideáloch romantickej doby. Zrozumiteľnosť tohto štýlu má ešte stále mocný a priťažlivý vplyv na poslucháčov. Prevažne český a slovenský repertoár vykazuje zreteľnú spriaznenosť s piesňovým obrazným štýlom, v ktorom vyniká vibrato a časté používanie falzetových tónov. Tým vzniká citová zvučnosť, ktorú ešte mnohí poslucháči veľmi obľubujú. Treba s uznaním konštatovať, že Spevácky zbor slovenských učiteľov používal krásne túto zvučnosť a len málokedy sa stalo, že by sa zreteľnosť notového záznamu stratila...

Výkony, ktoré členovia tohto zboru podávajú, možno očakávať iba od ľudí vzdelaných v reprodukcii hudby.“ (HET ROTTERDAMSCH PAROOL — 15. 9. 1970 — ELLY SALOMÉ.)

„Ecce, quomodo moritur (Gallus) a Pueri Haebreorum (Palestrina) netrpeli — ako sa často stáva — určitou mentalitou mužských zborov (napr. pomalými tempami), ale vyzneli živo. Nádherne zvuk mal zbor aj v rôznych slovenských piesňach a liturgických spevoch. Nielen dirigent (J. Haluzický), ale aj jeho spievaci reprodukovali všetko spamäti, čo je pri veľkom počte kompozícií — ktoré sa všetky spievali a cappella — úctyhodný výkon.“ (ROTTERDAMSCH NIEUWSBLAD — 15. 9. 1970 — W. P. Verheul.)

Tibor Sedlický

● Známe Quatuor de Genève uskutočnilo v rámci festivalu September musical (organizovaného už po 25-raz v Montreux) pozoruhodný koncert. V Alpách, vo výške 3000 m, v prostredí večného ľadu, pod gigantickou stenou Diabolskej hory usporiadalo koncert z diel Beethovena. Početné publikum uvítalo túto hudobnú atrakciu turistického švajčiarskeho centra s veľkým porozumením. Druhá polovica koncertu bola však už v sále horského hotela. Usporiadateľia i do budúcnosti počítajú s podobnými koncertami „v prírode“.

● Riaditeľ Kráľovskej flámskej opery v Antwerpách — Renaat Verbruggen — pozval šiestich československých sólistov na slávnostné predstavenie Predanej nevesty, ktoré bolo za prítomnosti československého veľvyslanca a iných zastupiteľských úradov dňa 19. XI. 1970. Publikum odmenilo srdečným potleskom výkony A. Kajabovej, N. Hazuchovej, J. Martvoňa, P. Gábora zo SND, I. Židka a K. Bermanna z pražského ND. Kritiky vysoko hodnotili kvalitu predvedenia a vyzdvihli autentičnosť interpretácie tejto opery.

● Ľudmila Dvořáková hostuje v Bruseli v úlohe Izolda vo Wagnerovej opere Tristan a Izolda.

● Leonard Bernstein začne svoje ďalšie európske turné 27. februára 1971 v Mnichove. S viedenskými filharmonikmi uskutoční počas 9 dní koncerty v Zürichu, Ríme, Miláne, Florencii, Düsseldorfe, Berlíne a v Hamburgu.

● Na festivale v Berlíne nadšene prijali nový balet mladého skladateľa A. Reimanna na libreto jedného z najväčších súčasných nemeckých spisovateľov Güntera Grassa. Balet sa volá Strašiaci a svojim fantastickým námetom pripomína Ionescových Nosorožcov. Choreografiu svetovej premiéry mal Marcel Luitpard.

osobných schopností profesora a žiaka. Fond závodov Volkswagen udelil riaditeľovi inštitútu 4 milióny mariek na uskutočnenie tohto výskumného projektu. Spomínaný inštitút zostrojil prvé zariadenie a to na vyučovanie techniky hry na klavír. Skladá sa z klavíra, zo série meracích prístrojov, elektrotechnického počítača a z prístroja, ktorý umožňuje vizuálne kontrolovať dosiahnuté výsledky.

Predseda Zväzu slovenských skladateľov dr. Oto Ferenczy prijal v decembri m. r. zástupcov zväzov sovietskych, bulharských a maďarských skladateľov, ktorí prišli k nám v rámci dohody o priateľstve a vzájomnej spolupráci. Na snímke dr. Ferenczy (prvý sprava) v rozhovore so skladateľmi Dimitrom Sagajevom z Bulharska, Mihályom Hajdum z Maďarska a so sovietskym skladateľom Rodionom Ščedrinom (prvý zľava). Snímka: ČSTK

● Belgický Balet XX. storočia vedený Mauricom Béjartom pripravil v decembri 1970 nový program na diela J. S. Bacha. Tri kantáty a jedna sonáta sú majstrovsky zvládnuté v modernej expresívnej choreografii M. Béjarta a Josefa Paresa, kubánskeho profesora klasického baletu, ktorý je momentálne angažovaný v tomto súbore.

● Na európske turné odišiel orchester Sny z Kuby, ktorý má 10 hudobníkov a 4 spe-

pec (po otcovi pochádzajúci z Maďarska) začal hrať ako štvorročný. Prvým učiteľom hry na klavír mu bol otec. Malý virtuóz má výbornú pamäť a na jeho vek i techniku hry.

● Symfonický koncert k ucteniu si pamiatky belgickej kráľovnej Elisabeth — zakladateľky známej hudobnej súťaže — dirigoval pri príležitosti 5. výročia jej úmrtia v bruselskej televízii Ján Valach.

● V decembri uskutočnil Slovkoncert celkom 101 výchovných koncertov na Slovensku. Najviac ich bolo v Stredoslovenskom kraji (39). Pre SVS a priemyselné školy zorganizoval Slovkoncert výchovné koncerty na tému Veľkí skladatelia slovenskej hudby v interpretácii Slovenských madrigalistov. Bude to netradičný prierez slovenskou hudbou, ktorý začína dielom Jána Schimbrackého a končí Zelenkovými Hrami. Z tém, ktoré Slovkoncert uviedol mimo Bratislavy spomeňme nasledujúce: Čajkovskij — Musorgskij, Musorgskij — Stravinskij — Prokofjev a Zo slovenskej symfonickej tvorby.

● Slovkoncert vyslal do Juhoslávie dirigenta Bystríka Režucha, ktorý mal 2 koncerty v meste Niš.

● Riaditeľstvo Konzervatória v Bratislave udelilo 16. XII. m. r. významným absolventom školy Pamätnú medailu a diplomom za zásluhy o rozvoj slovenskej hudobnej kultúry v ČSSR i v zahraničí.

● Premiéra 120. op. Josefa Vlachy Vrutického, Serenády pre sládky bola v Mestskom divadle vo Falmouthe 3. XII. 1970.

● Mladý slovenský skladateľ Milan Adamčiak usporiadal v bratislavskom V-klube výstavu Pokyny k interpretácii pozvánky. Diskusia s autorom bola 17. decembra a koncert z grafických partitúr bude vo februári 1971. O celej akcii budeme našich čitateľov informovať v materiáli nášho spolupracovníka.

Predseda SNR udelilo na návrh vlády SSR Štátne ceny Slovenskej socialistickej republiky za vynikajúce výsledky vo vede, umení a kultúre na rok 1970. Prvým laureátom v oblasti hudby stalo sa Slovenské kvarteto, ktorého primárius zasl. umelec Aladár Móži preberá z rúk predsedu SNR Ondreja Kľočka vysoké štátne vyznamenanie.

Snímka: ČSTK

● Na organovom koncerte J. Valacha v modernom antwerpskom chráme Oosterveld spolupúčinkovala 23. októbra m. r. japonská huslistka Mayumi Fujikava, ktorá získala 2. cenu na tohtoročnej Čajkovského súťaži v Moskve.

● Inštitút Maxa Plancka pre fyziológiu práce v Dortmunde navrhoval upresniť objektívne kontrolné metódy pre vyučovanie inštrumentálnej techniky. Chce zlepšiť metódy vyučovania, ktoré doposiaľ boli závislé takmer výlučne od

vákov. Táto skupina predváža nový rytmus nazvaný Changüi 70, ktorý čerpá zo starodávnych kubánskych rytmov a súčasnej populárnej hudby.

● Štátna opera v Berlíne uvedie operu Paul Dessaua o živote Alberta Einsteina na Brechtov pôvodný text. Dessau je známy svojou spoluprácou s Brechtom aj ku hrám Matka Guráž a Kaukazský kriedový kruh.

● Technický personál Komickéj opery v Paríži nastúpil do stávky za zvýšenie plátov.

Spomienky a impresie

Ak sa dnes pozeráme nazad na ranú tvorbu nášho jubilanta, vidíme, že z pomerne veľkého počtu diel sa nám niektoré stratili do úzadia, možno i zabudnutia. Nevie, či to zapríčiňuje značná tvorivá potencia tohto skladateľa a jeho prudký umelecký vzostup v posledných rokoch, či typická a často v našej kultúre prejavovaná nevšímavosť k niektorým starším hodnotám. Pamätám sa totiž na dobu, kedy rozhlas vysielal jeho klavírne cykly z roku 1937, prvé symfonické suity, ktoré ako sa zdá, majú dnes význam predovšetkým pre historikov, ktorí už na raných Očenášových dielach budú môcť dokázať svojráznosť jeho vstupu do našej hudobnej kultúry a sledovať od jeho kompozičných začiatkov celú jeho umeleckú cestu v neprerušenej kontinuite. Niekoľkokrát vo svojich skladateľských začiatkoch sa vracal do rodného kraja, zhudobňoval lokálne námety a hoci sa tesne predtým vrátil z Prahy od Vítězslava Nováka, fažko v týchto skladbách hľadať bezprostredné novákovské vplyvy. To, pravda, neznamená, že Očenáš svojho pražského učiteľa neobdivoval a ešte i v rokoch, kedy šéfoval v rozhlase, prejavil niekoľko raz verejne svoju vďaku Novákovi a nezabúdaj pripomínať, akú pozornosť majú redaktori venovať jeho pražskému učiteľovi.

No niekoľko skladieb z tejto prvej etapy prerástlo vtedajší priemer. Mám na mysli predovšetkým I. sláčikové kvarteto *Obrázky duše* z r. 1941, ktoré zostalo skladateľovi blízke podnes. Zdá sa mi, že práve ním sa končí prvá etapa v jeho umeleckom vývoji. Je stavebne najvyrovnannejšie, uvážene v proporciách, pre všetky nástroje dobre napísané a najsilnejšie azda v lyrických partiách. Hoci sme spolu často hovorili o skladateľových umeleckých začiatkoch, nikdy som sa nedozvedel, ktoré skladby si sám z tejto doby najviac cenil. Nikdy ale ani nehovoril, že túto etapu treba chápať len ako prípravu na čosi budúce. Dlhé roky si však niesol pocit, že najmä jeho symfonické diela z tejto doby nemali šťastie na interpretov. Prevažne ich nahrávali v rýchlych prevádzkových tempe vtedajšieho rozhlasu. Tu sa pravdepodobne i zrodila neskoršie Očenášom húževnato bránená koncepcia kvalitnej, zodpovednej interpretácie domácej, slovenskej tvorby.

V povojnových rokoch sa uprel na programovú hudbu. V troch symfonických freskách chcel zachytiť kus z našej nedávnej histórie. Mám tu na mysli jeho symfonickú trilógiu *Vzkriesenie* z r. 1946. Sú to rozľahlé diela, ktoré možno programovať osobitne, hoci ich celkový ideový zmysel vyznie len vtedy, ak počujeme celý cyklus. V rokoch, kedy sme tieto skladby prvý raz počuli, mali sme dojem, že ich stavebná koncepcia prerastá normálne zvyklosti. Hovorili sme o tom otvorene so skladateľom, ale súčasne podnes zastávam názor, že úvod k *Temnu* — druhej symf. básni cyklu — patrí k tomu najcennejšiemu, čo skladateľ vytvoril. Veľký prólog sláčikov vyjadruje bolesť tak koncentrovanú, ako sa málokedy v týchto rokoch podarilo. Niekoľkokrát som skladateľovi navrhoval, že tento úvod by sa mohol hrať samostatne ako akési bolestné largo, so zvlášť účinnými kreáciami kontrabasov a violončel. Pri Očenášových posledných skladbách som si znovu uvedomil, že nová obsažná kantiléna jeho pomalých častí korení už tu, v spomínanom sláčikovom úvode.

Ak sú niektoré roky zvlášť pozhŕňané a skladateľ pracuje na niečom čo ho plne zaujme, tak to platí o rokoch 1949—1953, kedy komponoval kantátovú tetralógiu *Prorocká* na básne P. O. Hviezdoslava. Viem z niekoľkých rozhovorov, že ho vzrušoval najmä problém, ako hudobne prebásniť pomerne ťažký Hviezdoslavov verš. Na okraji skic si poznamenával rôzne rytmické a metrické riešenia a s radosťou tvorcu, ktorý je spokojný so svojou prácou, nám ukazoval jednotlivé miesta v partitúre, ktoré považoval za najúčinnejšie a kde sa mu zdalo, že jeho hudba adekvátne zodpovedá básnickej predlohe. Ide znovu o dielo rozmerne, ktoré ťažko počuť na jednom koncerte. Celá koncepcia tetralógie je myslená ako vokálna symfónia s presným rozmiestnením dominant a vrcholov. Vždy som si cenil napr. na *Oslobodenej zemi* istú nepatetickosť výrazu. Očenáš mi tu pripadal ako oddaný služobník veľkého básnika, vlastenec, ktorý sa musí stoť čo stoť vyrovnat s týmto genijným poetom, aby tak uspokojil seba, svoje svedomie a získal nové istoty pre ďalšiu prácu. Ak niektoré pasáže napr. v *Oslobodenej zemi* pôsobia až populárne, nezdalo sa mi to mínus ani vtedy, ani dnes, najmä ak uvážime, že si skladateľ niesol dlhé roky v sebe a nezrieka sa toho ani dnes, určitú ohľaduplnosť k bežnému koncertnému divákovi.

Ak by sme verili v teóriu, že po veľkom tvorivom vypätí prichádza obvykle odklon k menším komorným drobnostiam, tak by sme si mohli ľahko vysvetliť prečo Andrej Očenáš venuje niekoľko nasledujúcich cyklov klavíru — *Nový jar*, *Mladosť*, *Obrázky z báji*. Mal som v tých rokoch dojem, že sa vracia do seba! Možno, že k tomu prispela i okolnosť, že v tom čase, ale najmä predtým, propagoval na Konzervatóriu cieľavedomé zacielenie na domácu tvorbu, vyzýval skladateľov, aby písali pre tieto účely aspoň drobnosti a sám chcel ísť príkladom. Spomínané klavírne cykly nie sú cenné z toho hľadiska, že by v nich riešil závažné kompozičné problémy, alebo priamo v nich si urýchlil svoj osobný vývoj, ale preto, že sú to „fibichovské“ drobnosti plné momentálnych nápadov, dravej hudobnej intuície, výrazne akcentujúce národné hudobné prvky. Možno v tom čase ani netušil, že práve tieto drobnosti mu posilnia jeho popularitu medzi študujúcou mládežou. Duch nepokojný, usilovný a niekedy i riskujúci sa po krátkom odklone k drobnostiam púšťa opäť do veľkej, možno až nadmernej koncepcie. Píše balet *Vrchárska pieseň*, akúsi pantomimickú montáž povstaleckých asociácií. Myslím, že si uvedomoval riziko previesť popisnú epiku na baletné javisko a vystačiť celý večer s rôznymi „neklasickými“ tanečnými prvkami. Bol som jedným z prvých, ktorý videl klavírný výťah a najmä sa spolu so skladateľom tešil z dvoch orchestrálnych suit z baletu, kde skladateľ skoncentroval to najlepšie, čo sa mu v tomto diele podarilo. Zvlášť lyrické časti suit sú typicky očenášovské, svojrázne a účinné. Pre balet si vytvoril silne idealizovanú osobnú predstavu a preto dosť trpkou znášal, keď choreografi nevedeli doteraz túto predstavu realizovať a zostávali hlavne vo vonkajšej popisnosti, hľadajúc za každú cenu vonkajšiu aktuálnosť niekto-

ZDENKO NOVÁČEK:

ŠEŠTDESIATKA ANDREJA OČENÁŠA

rých miest. Viac-razy sme spolu o tom hovorili, pričom dodnes si myslím, že s baletom si poradí choreograf odvážny, autorita, ktorá si zdôvodní rôzne úpravy a možno i obsahove preštylizuje niektoré dejové prvky.

Takmer v susedstve tohto diela vznikol vokálny cyklus *Marína*. Zdal sa mi v tom čase cenný — predovšetkým svojim odpätizovaním. Hoci sa Andrej Očenáš nikdy nevenoval Hindemithovej estetike „novej vecnosti“, nemohol som sa nikdy zbaviť dojmu, že práve tu táto estetika — azda i nevedomky — ho zasiahla. Nápadná je výrazová zdržanlivosť, rytmická strohosť a až protiromantické čítanie básnickej predlohy. Ako by si povedal, nech hudba pôsobí ako partner k textu, ale nie ako citový umocňovateľ. Toto dielo mám obzvlášť rád! Keď sme kedysi chceli v rozhlase niečím uctiť jeho jubileum, alebo v niektorom závažnom koncerte pripomenúť jeho tvorbu, siahli sme viackrát po *Maríne*. Možno, že by mala ešte väčší úspech, keby nebola pre hlasy tak náročne napísaná.

Na premiéru svojho klavírneho koncertu sa mimoriadne tešil (1959). Zveril ju Milošovi Váňovi, s ktorým bol v dobrých priateľských vzťahoch a ktorý mu nezasahoval do predpísanej verzie. Keď sme v rozhlasovom štúdiu sledovali posledné skúšky, nemohli sme sa ubrániť konštatovaniu, že do Očenášovho zorného uhla vstúpil nový skladateľ, ktorý ho v mnohom inšpiroval — Dmitrij Šostakovič. Zrazu sa razantnejšie vyhroutil orchester, do myslenia vstúpili časté ostináty, predĺžili sa gradácie, zaostřili vrcholy, zvýraznil sa význam allegrových častí. Myslím, že si to vtedy

Snímka: Z. Mináčová

aj priznal, ale nikto z nás to nechápal ako výčitku, pretože už predtým sme mali viac skúseností, že Očenáš nikdy neprijímal epigonské vplyvy z druhej ruky, ale ak ho niekto aspoň dočasne očaril, snažil si z neho vybrať po svojom, neepigonský, na úrovni svojej osobnosti. Za udalosť vo svojom umeleckom živote považuje podnes symfonickú suitu *Ruralia slovaca* zo 60-tych rokov. Nie je mu blízka len tým, že je to opäť sled reminiscencií z rodného kraja, ale predovšetkým jej estetická podstata. Zhrnie tu naraz viac svojráznych prvkov, dobre ich skĺbi a vyváži a pritom všetkom sa značne odliši od generačných kolegov Kardoša a Jurovského. Po odstupe času sa mi zdá, že týmto dielom sa končí druhá vývojová etapa.

Možno, že na rozhraní k ďalšej etape stojí ešte *Symfonia* op. 35 a neskoršie *Pamätníky slávy*, z ktorých podľa môjho názoru je najcennejšia záverečná časť *Slavín*. Kto pozná všetky Očenášove kantáty a vie si ich chronologicky zoradiť, ľahko ocení vývojovú cestu od prvých kantátových opusov po *Slavín*. Pritom vždy je to Andrej Očenáš svojský, bez pretvárk, bez mód.

Trio pre husle, violončelo a klavír op. 36, neskôr *Fresky* pre husle a klavír a *Poéma o srdci* pre sólové husle reprezentujú osobitnú etapu posledných rokov. Prednedávnom som napísal, že o Očenášovi neplatí, že možno jeho súčasné diela vysvetliť niektorými staršími dielami. Nevie, či s tým skladateľ súhlasil, ale tri spomínané diela najčerstvejšej etapy sa z mnohých aspektov natoľko odlišujú od všetkých starších dominantných diel, že sa tu vnucuje myšlienka o akejsi nápadnej, ale úspešnej regenerácii Očenášovho skladateľského myslenia. Výrazne sa osamostatnili vnútorné hlasy v jeho harmonickej štruktúre, posilnili sa prvky virtuozity, zmenšili sa dimenzie skladieb, značne sa domýšľa dynamická výstavba, objavujú sa farby, s ktorými predtým nekalkuloval, nápadné národné prvky sa viac asimilujú do celého organizmu atď. To všetko sa stalo v rokoch, kedy na nás doliehala veľa rôznych vplyvov, ktorým jedni úplne podľahli a stratili svoju tvár, druhí si z nich vyberali, vážili na váhach svojej osobnosti a po múdrej analýze si z nich rozumne vybrali. A k týmto patrí náš dnešný jubilant.

F. MATUŠ

Hudba ■ vidiek ■ perspektívy

(Dokončenie z minulého čísla.)

„Konzument“ je objektom snažení sprostredkovateľa a usporiadateľa, chceme ho za každú cenu dostať do koncertnej siene a naservirovať mu „konzum“. Zastavme sa však hneď pri označení objektu. Slovník slovenského jazyka (I. a VI.) hovorí, že pojmy konzument, konzumovať, konzumácia sa spájajú prevažne so spotrebiteľom a spotrebou potravín, teda hlavne s tým, čo ide cez žalúdok a s čím sú každodenne starosti. Myslím, že u každého človeka slovo konzum vyvoláva takéto asociácie. Ak spojíme „konzum“ s „vážnou“ hudbou nemáme sa čo čudovať, že jej odbyt v dnešnej dobe rozvetvených zábavných programov neustále klesá. Tým však netvrdím, že nevhodnosť označenia je zvlášť závažnou príčinou nezájmu ľudí o koncerty.

Najzávažnejšie príčiny správne reprodukovali už niekoľkí účastníci tejto ankety. Osobne sa mi javia asi takto: nedostatky v hudobnovýchovnom procese a hudobnej osvete, nevenovanie patričnej pozornosti zo strany nadradených kultúrnych orgánov, nedostatočná snaha (ale i neschopnosť) v organizač-

nej príprave koncertu a tvorení správnej koncertnej atmosféry zo strany usporiadateľa, jednostranne zameraný vplyv masovokomunikačných prostriedkov, charakter a spôsob života dnešného „sídlišťného“ človeka a niektoré ďalšie objektívne i subjektívne príčiny. Hľadať terazší nezáujem o koncerty iba v jednej zložke izolovane (napríklad v práci usporiadateľa) a robiť prípadné kroky na zlepšenie iba tam, nepovedie k uspokojivému výsledku. Príčiny tvoria komplex problémov a bude ich treba aj komplexne riešiť.

Katedra hudobnej výchovy v Prešove už mnoho rokov spolupracuje s usporiadateľom koncertov (PKO) a vedie poslucháčov odboru HV k pravidelnej návšteve koncertných podujatí. Aj učiteľ hudobnej výchovy niektorých ďalších prešovských škôl (SVŠ, Pedagogická škola) pravidelne stretávame na koncertoch so žiakmi. Môžeme povedať, že v prešovskej koncertnej praxi sa hrozivý pokles návštevnosti zastavil a v posledných troch rokoch iba málokedy klesla návštevnosť pod 150. V priemere na jeden koncert vychádza 250—300 predaných lístkov. Na štyridsaťtisícové

mesto je to rozhodne málo, ale snažíme sa situáciu zlepšiť.

Postavme si však otázku, koľko stálych poslucháčov by sme chceli mať na koncertoch v našich mestách? Vychádzam čisto z teoretickej úvahy. Ideálny stav — plné sály. Vo veľkej väčšine našich miest sú sály s kapacitou na 1 až 2, maximálne 3 perc. obyvateľov mesta. Jedno percento obyvateľov mesta by dnešnú situáciu v návštevnosti podstatne zlepšilo. Dve percentá by už vytvorili konjunkčnú, akú naše koncertné sály v posledných rokoch nepoznajú. Pôjde o to, ako viesť organizačnú a propagačnú prácu.

Pri analýze nezáujem o koncerty mnohí ľudia považujú za najväčšieho vinníka rozhlas a televíziu, pretože v ohľadných rozmeroch propagujú zábavnú hudbu. Myslím, že formou útokov na túto oblasť spoločenského záujmu sa vec nevyrieši, naopak, narobí viac zla a vyvolá prudkú protireakciu, ktorá sa prejaví aj na stránkach tlače v podobe takých invektív, aké sme mohli čítať nedávno v istom našom časopise a ktoré si dovoľím tu citovať: „Človeku, ktorému patrí džez, patrí budúcnosť a kráča tohto života a tohto sveta, ktorú nik-

VII.

dy nepodupú tí, ktorým džez nepatrí, tie zomknuté galaxie pedagógov, ktorí sopia, plujú a brebtajú o nesporne veľkej veci...“ Treba sa snažiť dosiahnuť úmerného zastúpenia pre vážnu hudbu v prijateľnom vysielacom čase, vytvoriť a vyskúšať nové formy jej propagácie. Pred akciami typu „hudobná jar“ a „hudobná jeseň“ informovať rozhlasových poslucháčov a televíznych divákov o tom, akí sólisti a ktoré hudobné telesá k nám prídu, vhodným komentárom vyzdvihnúť ich umenie, ich technické zručnosti, umelecké kvality, priblížiť publiku aj ich osobný život a umelecké úspechy a upozorniť kde, kedy a s akým programom vystúpia. Slovom, vytvoriť atmosféru ku koncertnej produkcii, pripraviť vidiecke publikum a dostať do povedomia ľudí, že aj v tejto oblasti sa niečo deje a že ide o hodnoty, ktorým je hodno venovať pozornosť. Rovnako, pravidelne robend propagáciu si zasluhujú aj naši umelci, hlavne mlád, ktorých mnohoročná poctivá práca zasluhuje pozornosť a ocenenie spoločnosti. Pravidelná propagácia vážnej hudby cestou masmedií úplne chýba, a preto jej treba venovať zvýšenú pozornosť.

Otázka a problémov spojených s koncertným dňom na vidieku je mnoho, ide o to, kto a akým spôsobom ich má riešiť. To je dloha pre kompetentných činiteľov, veríme, že riešenie nebude mať odkladný účinok.

Cyklus Beethovenových symfónii

Zasl. umelec dr. L. Rajter

Rok 1970 — rok 200. výročia narodenia Ludwiga van Beethovena oslávila kultúrna obec celého sveta. Dramaturgické plány popredných i periférnych orchestrov v minulom roku kládli zvýšený dôraz na diela jubiliujúceho skladateľa.

Bratislava mu zasvätila veľa podujatí, či už v rámci abonentných koncertov Slovenskej filharmónie, komorných koncertov, premiéru Fidelia v opere SND a v neposlednom rade sériu piatich koncertov Symfonického orchestra Československého rozhlasu v Bratislave, nositeľa Radu práce, na ktorých pod taktovkou svojho šéfdirigenta, zasl. umelca dr. Ludovíta Rajtera súborne predviedli deväť symfónií skladateľa.

Bola to dosť neobvyklá udalosť a veľmi odvážny krok. Spomíname si, že v poslednom čase uskutočnil podobný cyklus Herbert von Karajan s Berlínskou filharmóniou v rámci hudobného festivalu Wiener Festwochen 1970. Vzhľadom na doteraz známe kvality Symfonického orchestra Čs. rozhlasu vznikli pred začiatkom cyklu apriórne obavy, či „druhý“ bratislavský orchestr zvládne tak náročnú a zodpovednú úlohu. No ako sa vraví: „odvážnemu šťastie praje“, SOČR sa chopil príležitosti a dnes, po skončení cyklu možno spokojne tvrdiť, že sa svojej úlohy zhostil úspešne.

Za jeden z dôležitých momentov považujeme výchovný účel cyklu: k návštevníkom patrili totiž široké vrstvy obecnstva a koncerty priamym prenosom vysielal Čs. rozhlas. Dr. L. Rajter patrí k tým dirigentom, ktorí majú výnimočný zmysel pre štýl skladateľa prvej viedenskej školy, zmysel pre kultivovanú výstavbu skladby a elegantné dirigentské gestá. Týmto osvedčeným spôsobom, syntézou akustického a vizuálneho zážitku, interpretoval celý cyklus. O dokonalom ovládaní partitúry svedčí i to, že všetky koncerty dirigoval naspamiat.

I. symfóniu C dur, op. 21 a II. symfóniu, D dur op. 36 chápe dr. Rajter správne ako návaznosť skladateľa na kompozičný štýl Haydza a Mozarta. Dirigent v nich viac šetril zvukom a snažil sa o komornejšiu interpretáciu. V III. symfónii Es dur — Eroica sa podarilo vystihnúť celkový dynamický oblúk skladby, chýbalo však viac dirigentskej zangažovanosti, vyzdvihnutie dramatických úsekov, čo je napokon pre Rajterov, v podstate lyrický naturel, typické. Škoda, že sa lepšie nevydarila VI. symfónia F dur — Pastorálna, najmä jej štvrtá časť Allegro — búrka. Osmá symfónia patrí medzi „Rajterove“ najúspešnejšie opusy, a last not least: IX. symfónia d mol, op. 125 so záverečnou Ódou na radosť podľa Fr. Schillera bola dôstojným vyvrcholením cyklu.

Vzhľadom na maximálnu snahu, ktorú prejavili hráči SOČR na všetkých koncertoch, zodpovedný prístup k práci a zápal s akým hrali, možno teraz po skončení cyklu konštatovať kvalitatívny krok vpred vo vývoji tohto orchestra a potvrdiť blahodarný vplyv hudby majstra viedenského klasicizmu na teleso, ktoré sa v minulosti (aspoň na verejných koncertoch) k nemu príliš často nedostávalo. Pravda, počas

celého cyklu prerážali na povrch (raz výraznejšie, inokedy menej), určité nedostatky — napr. v skupine huslistov, ktorá — i keď postupne nadobúda väčšiu homogenitu — stále ostáva veľa dlžná farebnosti a jasnosti tónu.

V záverečnej vete Deviatej symfónie sa k orchestru pridal mohutný zborový aparát (Slovenský filharmonický zbor) a kvalitné kvarteto sólistov: sopranistka Mary O'Brien z Viedne, altistka Luba Baricová, tenorista Jiří Zahradníček a basista Zdeněk Kroupa.

Pavel Unger

Polský exkurz do minulosti

Bratislavským návštevníkom pravidelných týždenných koncertov v Koncertnej sieni SF. súbor Capella Bydgosciensis pod umeleckým vedením J. Roehla a W. Szymanského prezentoval renesančnú, barokovú a klasicistickú hudbu. Z radu majstrov renesancie boli zastúpené mená: W. zo Szamotuľ, L. Marenzio, N. Zieleski, C. Monteverdi, G. Gabrieli, medzi nimi figurovali skutočne pôvabné a umelecky cenné skladby skladateľov A. Gabrieliho, Anonyma poľského a M. Peersona. Toto všetko reprodukované na historických hudobných nástrojoch, malo vyvolať a v istom zmysle aj vyvolať u poslucháčov celkom svojrázny dojem.

V druhej časti programu, odhladnuc od nie veľmi šťastne interpretovanej árie F. X. Budinského, odznelo zriedkavo reprodukované a zaujímavé Magnificat A. Vivaldiho, ktorého skladateľské majstrovstvo obdivujeme predovšetkým v skladbách koncertantného charakteru.

Symfónia č. 87 J. Haydna mohla odznieť na večierku na dvore kniežata Essterházyho práve v takom prevedení a atmosfére, ako tomu bolo v Koncertnej sieni SF. Ak berieme do úvahy obsah dramaturgie koncertu, museli by sme práve v tomto zmysle hodnotiť produkciu ako kladný prínos do bratislavského koncertného života, nakoľko nás program oboznámil s hudobným materiálom, ktorý nie je celkom bežne známy. Súbor sa pokúsil oživiť hudobno-štylovú epochu, vzdialenú človeku energovaného XX. storočia. Poslucháč by bol nadmieru spokojný, keby práve týmto XX. storočím nebol „hýčkaný“, jednak v oblasti umeleckej perfekcie a techniky, jednak znalosťou, ktorej korene tkvajú v možnosti výberu. Súčasnne je koncertné obecnstvo neustále konfrontované najlepšimi umeleckými výkonmi, kde otázka technickej dokonalosti, precízneho hudobného prejavu nie je diskutabilná. Poslucháč neustále porovnáva bezvadných interpretov, ba celé súbory, neustále mu je daná príležitosť porovnávať a vyberať z veľkého množstva skladieb rôznych štylových epoch. Takému poslucháčovi iste muselo vadiť, že nie celkom dodržiavané zásady štylovosti hlavne v oblasti produkcie vokálnych skladieb ho konfrontovali často so súčasnosťou, od ktorej sa mal práve odpútať. Napokon sa na základe

príliš veľkého množstva „dobrej hudby“ musel nevyhnutne utopiť v spleti hlasov renesančnej hudby, hlavne pokial' išlo o nadmierne množstvo skladieb v prvej časti koncertu. V konečnej platnosti nemohla „ujasť“ trochu sústredenejšiemu poslucháčovi nie celkom presná technická exaktnosť reprodukcie, čo malo za následok dojem zdĺhavosti a uberalo produkciu na lahodnosti. Uvedomujeme si, že je nesmierne ťažké chcieť dokonale reprodukovat' niečo, čo sa nazývalo majetkom dnes už niekoľko storočí mŕtveho sveta, ale napriek tomu nestačí hudbu reprodukovat' ako jestvujúci „fakt“ a nemožno ju ani počúvať ako „fakt“.

I. Šišková

Kerer na východnom Slovensku

RUDOLF KERER, klavirista veľkého formátu, sa predstavil hudobnému publiku v rámci Dní sovietskeho umenia dvoma koncertami na východnom Slovensku. V Starom Smokovci (v hoteli Belevue) hral 15. novembra dve sonáty L. van Beethovena — č. 17 d mol (Op. 31 č. 2) a č. 14 (Op. 27 č. 2) Quasi una fantasia a 24 prelúdií pre klavír op. 18 F. Chopina. Kerer dokázal kvality svojej hry. Obidve sonáty vyzneli veľmi precízne a presvedčivo. Obzvlášť veľkým zážitkom bola sonáta Quasi una fantasia, v ktorej upozornil na seba ako veľký majster štylovosti a výstavby diela. Kerer sa prejavil ako hlboko citiaci umelec, ktorý v pravý čas vie vybuchnúť v búrku a dynamicky strhnúť poslucháča. Chopinove Prelúdiá boli vodotryskom dynamiky a techniky, v ktorých preukázal veľký temperament a tvorivú individualitu. Technika je vôbec jeho silnou stránkou, ktorú však vie podriadiť dokonale svojim interpretačným predstavám.

Bolo len na škodu, že musel hrať na pomerne zlom nástroji a domnievam sa, že aj Vysoké Tatry by mohli mať koncertnú miestnosť s primeraným nástrojom.

O dva dni neskôr sa predstavil publiku v Košiciach, kde so SF za dirigovania P. BAGINA zahral Čajkovského Koncert b mol pre klavír a orchestr. Kerer nezostal dlhý svojej povesti ani v Košiciach. Jeho poňatie a interpretačný prejav je trochu odlišný, než na aký sme zvyknutí a do popredia dáva viacej zložku technickú. Kerer dokázal rozozvučať klavír od piano až po najsilnejšie fortissimo. Hra oktáv a akordov, ktoré v koncerte prevládajú, mu nerobí ťažkosti, prekonáva ich s najväčšou ľahkosťou. Lyrické miesta mu znejú ľahodne a spevne.

Š. Čurilla

Triumf Belly Davidovičovej

Symfonická báseň op. 33 V. Nováka odznela na úvod koncertu Slovenskej filharmónie s E. Rajterom za dirigentským pultom. Dobré vedenému orchestru sa podarilo výrazovo zvládnuť niekoľko citlivých a bizarných miest. Rozšíriť sa v burácajúci hluk na melodicko-dynamicky exponovaných miestach mu nebolo dovolené. Udržovaná miera (a v istom zmysle klasickej chladne chápaná interpretácia) vyhovovala opusu. Počuli sme Nováka nie ako rozžalého, zapleteného do komplikovanej spleti úvah, reprezentovaných harmonickou konštrukciou, ale ako prejav striedaného zdravého ducha, čoho základ tkvie nie v poslednej miere v skladbe samotnej.

Pozornosť návštevníkov koncertov SF sústredila na seba

klaviristka Bella Davidovičová. Predniesla najpôbivejšie a zároveň jedno z najťažších diel v oblasti klavirnej literatúry: Rapsódiu na Paganiniho tému pre klavír a orchestr op. 43. Ťažká skladba, ktorá kladiena sólistu nemalé technické a fyzické nároky, bola skladateľom — výborným koncertným pianistom — opatrená finesami a klavirno-technickými trikmi vo všetkých odličoch náročnosti. Od drobných figúr, cez veľkolepé pasáže, ku skokom v oktavách a akordoch vedie línia k široko koncipovaným melodickým plochám. Skladba, ako romanticky ladený typus, osciluje medzi výrazovou hĺbkou, skutočným, úprimným prejavom a koncertantnosťou miestami pôsobiacou až samouúčelne. Udržať rovnováhu medzi týmito dvoma pólmi je úloha pre pianistu nemalého formátu. B. Davidovičová dodala skladbe rovnováhu ploch, výrazovo ich uvoľňovala, aby v zápleti zase prešla do pevne koncíznych celkov a vytvárala z nich dramatickú výstavbu diela. Bezpečne zvládla všetky úskalí technických problémov, čo sa v súčasnosti od klaviristu očakáva viac-menej ako samozrejmosť. V konečnej miere však tvorí podstatný článok pri vytváraní umeleckého komplexu. Pianistka vládne gulato a máľko znejúcim tónom, (ale aj tvrdým a energickým). Popri silnej osobnosti interpretky bola orchestru SF prísúdená úloha sprievodcu bez možnosti podstatnejšie zasiahnuť do hudobného priebehu. Poslucháč bol konfrontovaný interpretkou, ktorej pravdivosť výrazu je v rovnováhe s intelektuálnymi schopnosťami. Logické rozvrhnutie fyzických síl, dramatickosť, temperament, elegancia tónu a inteligencia boli rozhodujúce momenty, ktorými vybudovala skladbu a získala aj obdiv obecnstva.

„Lesk, diskretná veselosť, klasicistický pôvab, poetičnosť“ sú hlavné znaky a kľúčové body uchopenia podstaty VIII. Symfónie F dur op. 93 L. van Beethovena. Kde ostali? V spôsobe interpretácie SF ich poslucháč musel postrádať. Príliš ľahostajné, príliš pomalé, skôr hrané zo zvyku ako z presvedčenia hudobníkov boli dojmy zo skladby majstra, ktorého výročie prebiehalo v minulom roku.

I. Šišková

SKO + Milan Zelenka

Do programu svojho posledného koncertu v abonentnom cykle m. r. zaradil Slovenský komorný orchestr pod umeleckým vedením B. Warchala, prevažne hudbu majstrov — skladateľov minulosti. Jedinú výnimku tvorilo Andante op. 50 bis S. Prokofieva. Skladba nenarúšala dramaturgickú koncepciu programu, i keď šlo o skladateľa XX. storočia. Prokofiev ako typ skladateľa — melodika nestavia vo svojej umeleckej tvorbe poslucháča pred úlohy pre neho neriešiteľné. Bol umocnený jasným vedením hudobno-melodických kontúr, charakterizovaný zreteľnou kresbou melo-

dických myšlienok, čo sa napokon ukázalo ako interpretácia svojráznosť súboru. V tejto línii pokračoval i v Koncerte d mol pre čembalo a orchestr J. S. Bacha. Exaktnosť a priezračnosť vo vedení hlasov boli jeho hlavné charakteristiky. K tomuto prístupovi fakt, ktorý spočíval v šťastnej voľbe Alexandra Cattarina ako sólistu. Svojou až strojovou precíznosťou po stránke technickej i tempovej, pri zachovaní si zmyslu pre uvoľnenie a šírku v patričných okamihoch, vytvoril Cattarino plnohodnotný pendant k orchestru. Nepróblematické a ľahodne pôsobiace striedanie sólových a orchestrálnych partí, decentné ustupovanie do pozadia v prípade spoluznenia sólistu s orchestrom (pri obojstrannej muzikálnej disciplinovanosti, pri elegancii hudobného výrazu) — zaručovalo dokonalú interpretáciu J. S. Bacha. Ba čo viac, navodilo poslucháčovi atmosféru barokového koncertantného štýlu. Druhým sólistom večera bol gitarista Milan Zelenka. Jeho sólový nástroj patrí skôr veľkej epoche minulosti, stal sa zriedkavosťou na súčasných koncertných pódiiach. Obecnstvo vedelo v tomto smere sotva ukryť svoje očakávanie. Do programu si zaradil M. Zelenka skvostnú skladbu majstra talianskeho baroka — Koncert pre gitaru a orchestr D dur A. Vivaldiho. Skladba iskriaca melodickou nápaditosťou je vybavená technickou rafinovanosťou a technickými problémami typickými pre vtedajšiu slohovú epochu. V prvom ohľade sa interpret prejavil ako svojrázna umelecká osobnosť, nevádnuca len potrebným množstvom talentu, ale i hudobnou inteligenciou. V druhom ohľade ostali želania obecnstva otvorené. Napokon vyústenie súboru do mladícky pôsobiacich tempových nepresností, boli logickým dôsledkom.

Koncert A dur F. Carulliho mal všetky príznaky interpretačného štýlu skladieb klasicizmu. Ani sólista, ktorému v konečnom výsledku nebolo možné odprieť sebavedomie umeleckého prejavu a rutinovosť koncertného hráča, ani nástrojová skupina pri seba väčšej vynaloženej námahe by neboli schopní zabrániť šíreniu salónneho závanu, ktorý bol skladbe vlastný.

Malá nočná hudba KV 525 W. A. Mozarta utkvela v pamäti obecnstva z predchádzajúcich koncertov orchestra ako vrchol dokonalej interpretácie v inom ensembli. V súčasnom štádiu umeleckého vývoja sa značne prejavovala mladistvosť členov. Strhol ich akcent a nepretržitý tempový spád barokovej hudby. Momenty, kde treba hľadať dôvod pre interpretovanie klasika „na Bachov spôsob“...

Očakávame od Slovenského komorného orchestra umeleckú perfekciu v každom ohľade, dokonalosť prejavu, na akú nás navykol jeho umelecký vedúci vo svojej predchádzajúcej koncertnej praxi. Ostáva si želať, aby členovia po dosiahnutí umeleckých výsledkov v spoločnej práci nepokladali Slovenský komorný orchestr za odrazový mostík pre svoju ďalšiu umeleckú kariéru.

I. Šišková

V rámci prehliadky slovenskej tvorby „Jeseň 70“ v Trnave a v Žiline sa azda najväčšiemu diváckemu záujmu tešil koncert elektronickej hudby, bohato navštívený najmä mládežou trnavských škôl. V popredí (zľava) J. Pospíšil, J. Backstuber, J. Malovec, P. Kolman, M. Vajdička a M. Bázlik.

Snímka; archív HIS

Deviata v SF

Sériu beethovenovských interpretácií k bicentennáriu jubileu skladateľa uzavrel v dňoch 17. a 18. decembra (v cykle pre závery štáti reperi- zovaný aj 22. a 23. XII.) 1970 koncert Slovenskej filharmónie, ktorý dirigoval zaslužilý umelec Ladislav Slovák. Program podujatia vytvárala IX. symfónia d moll a II. klavírny koncert B dur, ktorého sólistom bol jedinečný rakúsky umelec Walter Klien (v cykle pre závery odznel namiesto Beethovena Haydnov Koncert pre organ a orchester v podaní dr. F. Klindu).

O výkone W. Kliena môžeme hovoriť iba so slovami najvyššieho uznania. Tento zrelý umelec disponuje neobyčajne širokým registrom výrazovo-dynamických prostriedkov, suverénou, nikdy nezlyhávajúcou technikou všetkých druhov, čo mu umožňuje plne sa sústreďovať na obsahovú stránku výkonu, na plné zapojenie svojej výraznej osobnosti do interpretácie.

Beethovenov II. klavírny koncert patrí neprávom k najmenej hrávaným koncertantným skladbám tohto majstra. Ako by sa takmer všetci interpreti zhodovali v rešpektovaní skladateľovho názoru, že je to nie jeho najlepšie dielo. Je pravda, že pri priemernej interpretácii tento koncert skutočne aj takýto dojem zanecháva. Klien však všetky tieto názory na dielo svojim pochopením, koncepciou a veľkým bohatstvom tvorivej fantázie vyvrátil. Pri všetkom rešpektovaní požiadaviek klasickej vyváženosti vyláčil každej fráze svieži dych, mladícky pátos, elán a najmä napätie, ktoré držalo poslucháča od prvého až do posledného taktu. Nezabudnuteľne stvárnil rakúsky klavirista najmä spevný, nežný pátos lyrickej pokojnej časti.

Ak sme u Kliena Beethovena obdivovali citlivé narábanie so zvukom, fantastické technické vypracovanie, tvorivý nadhľad a jedinečnosť osobnostného zaangažovanie, tým viac sme tieto vlastnosti postrádali pri interpretácii Beethovenovej IX. symfónie. Orchester SF, zrejme unavený a nesústredený, nedokázal sa vypoň ani ku štandardnému výkonu. Práve naopak. Už dávno sme ho nepočuli hrať s toľkými chybami, neodtiahnutosťou, s takým pokojom. Niektoré skupiny nástrojov (napr. v Triu Scherza, ale aj inde) príliš utiekli, čo nútilo dirigenta Slováka prispôbovať tejto neočakávanej situácii tempo a tak v Triu nenechal dostatočne význieť spevné partie. V prvej časti zas veľmi utrpela zreteľnosť nástupov a precizita súhry. Dirigent Slovák tejto preňho nepriaznivej situácii nedokázal čeliť vždy so zďa- rom. Jemu musíme zas pripísať fakt, že po pripomalom úvode tretej časti došlo ku zrýchleniu do správneho, príliš neutahaného tempa. V tejto súvislosti podotýkame, že z 5. výkonov v IX. symfónii (tretí dirigoval dr. Rajter so SOČR) hodnotíme prvé. Je možné, že kvalita výkonu orchestra SF početnými repri- zami mohla sa vylepšovať a prehreškov proti technickému vypracovaniu mohlo ubúdať.

Presvedčivý výkon tak po umeleckej, ako po technickej stránke podal Slovenský filharmonický zbor, ktorý pripravil jeho zbornajster J. M. Dobrodinský.

Vedeniu SF podarilo sa tentokrát získať kvarteto domácich sólistov z bratislavskej opery SND (Elena Kittnárová, Oľga Hanáková, František Lívora a Ondrej Malachovský). Výkony týchto spevákov boli istejšie a presvedčivejšie v só- lach, ako v ensembloch. Najmä posledné záverečné kvar- teto (s náročným sopránovým „b“), v prvý večer nevyšlo priam najideálnejšie. Pohotovosťou, muzikalitou, mohutnosťou hlasu prevládalo úvodné sólo O. Malachovského. žk

Viac než talent

je poslucháčka VI. ročníka bratislavského konzervatória Adrienna Balázsová z triedy prof. Anny Kafendovej. Na orchestrálnom koncerte z diel Ludwiga van Beethovena 6. decembra predniesla jeho IV. klavírny koncert G dur, op. 58, s nevšedným zmyslom pre slo- hové podanie a suverénitou prednesu — ale bez akejkoľvek stopy primadonstva. Hneď v prvej časti zaujala dokona- lou technickou pripravenos- tou, zvučnosťou úderu (mal skutočne koncertantný lesk, hoci hrala na značne „vybi- tom“ Petrofe), striedmou pe- dalizáciou a širokou dynamic- kou paletou. V druhej časti prejavila zmysel pre typickú beethovenovskú meditativnosť, perfektne viazanú kantilenu a dobré frázovanie. Nie div, že v tretej časti dokázala spojiť klady práve vymenované a za- nechať v poslucháčoch dojem rozhodne nie školského výko- nu. — Pravdaže, má ešte čo vylepšovať: rytmus nebol vždy stopercentný (najmä v I. čas- ti), nie všetky trlinky perfektné a posledná kadencia ak- centovala virtuozitu už trochu nad rámec skladateľovej kon- cepcie; lež to všetko sa stáva i renomovaným umelcom a nielen mladé adeptke, ktorá asi po prvý raz vystupuje s orchestrom!

Úprimne sa priznám, navští- vil som tento koncert skôr zo zvedavosti — ale bol som prí- jemne prekvapený a preto po- kladám za svoju povinnosť oboznámiť hudbymilujúcu ve- rejnú s ďalšou vychádzajú- cou hviezdou na slovenskom klaviristickom nebi. Ako a do- kedy bude na ňom svietiť? Rozvinie (presnejšie povedané: bude môcť rozvinúť) svoje schopnosti, alebo zapadne? Ťažko tu robiť vešta. Isté je jedno: už dnes je na Slove- nsku klaviristov veľké množ- stvo vzhľadom na ich súčasné možnosti uplatnenia. Ale ne- bolo by ich omnoho viac, ke- by sme v rokoch nie tak dáv- ných „zárudky toho, čo bolo s príslovečnou slovenskou ho- nelníckou ochotou rozbiť“ (M. Rúfus)??? A nedalo by sa na- šim mladým interpretom vy- jednať pravidelné vystupova- nie v krajinách socialistické- ho tábora?

Igor Vajda

Rubinštejnova kytica

Počas dvoch predvianočných dní žila Zrkadlová sieň Pri- maciálneho paláca v Bratisla- ve vo zvláštnej atmosfére. Zišli sa tu mladí poslucháči slovenských konzervatórií z Bratislavy, Žiliny a Košíc na prvom ročníku RUBINŠTEJ- NOVEJ KYTICE. Náplňou prvé- ho ročníka súťaže, ktorej po- riadateľom je Konzervatórium v Bratislave a SÚV ZČSSP, bol boj o prvenstvo v klavírnej hre a v sólovom speve.

Prvý deň patrili adeptom klavírneho umenia. Interpre- tačná úroveň v tejto disciplí- ne, ako konštatoval v prejave riaditeľ bratislavského Kon- zervatória dr. Zdenko Nováček, CSC., je vysoká a vyrovnaná. Preto o poradí víťazov roz- hodovali desiatny bodu. Odbor- ná komisia, na čele ktorej stá- la doc. E. Fischerová-Martvo- řová, určila na prvých miest- tach nasledujúce poradie: 1. miesto: Peter Minárik (V. roč- ník, prof. Pappová, Bratislava), 2. miesto: Katarína Bachman- nová (VI. ročník, prof. Tichý, Košice), 3. miesto: Jana Guš- tárová (prof. Elanová, Brati- slava). Na koncerte víťazov sme si spomínaných klaviris- tov vypočuli a s radosťou ob- divovali ich kvalitné výkony. Predovšetkým víťaz súťaže P. Minárik zaujal vynikajúcou technikou a mohutným úde- rom, v čom mu výdatne pomá- hajú jeho fyzické dispozície. K. Bachmannová prekvapila nezvyčajným zmyslom pre mo- dernu (J. Hatrík: Prečo, ma- ma?, suita pre klavír).

Súťaž spevákov prebiehala 21. decembra. Jury (predseda: národná umelkyňa M. Hubo- vá), oceniajú výkony sólistov nasledujúco: 1. miesto: Hilda

Ivaničová (IV. ročník, prof. M. Smutná-Vlková, Bratisla- va), 2. miesto: Dana Határo- vá (III. ročník, prof. Gabajová Žilina), 3. miesto: Peter Dvorský (IV. ročník, prof. Čer- necká, Bratislava). Čestné uznanie: Viera Braunová (III. ročník, prof. Smutná-Vlková, Bratislava).

Dojmy z koncertu víťazov sú opäť pomerne priaznivé, i keď v tomto odbore je menej vý- razných talentov. Pozornosť si zaslužia obe interpretky vďa- čného cyklu B. Urbanca: Má- jová láska — V. Braunová a H. Ivaničová. Braunová, ako hlbavý typ skladbu vnútorne prežíva a obdarúva krásne sfarbeným a sýtim materiá- lom, Ivaničovej koncepcia je spontánnejšia, snád bezpro- strednejšia, hlasove tiež spo- ľahlivá. P. Dvorský predniesol decentne vypracovaný cyklus Kafendových piesní. Sympatic- ká Žilincanka D. Határová za spomínanými spevámi trochu zaostávala, má však pekný, zvonivý soprán a veríme v jej ďalšie zdokonalenie. P. U.

K dramaturgii slovenského rozhlasu

Slovenské rozhlasové vysie- lanie sa vyvíja samostatne a odlišne od českého hudobné- ho rozhlasu. Na prvom programe vysielala Bratislava, Banská Bystrica a Košice. V novembri m. r. vystúpili v slovenskom rozhlasе všetky významné zbory a združenia Slovenska. Pri- pojili sa k oslavám Veľkej októbrovej socialistickej revo- lúcie vážnymi reláciami z rus- kej a sovietskej hudby, majú na zreteľ Dni sovietskej kul- túry nielen v hudbe, ale tiež vo výtvarnom umení. Spolu s českým i cudzím rozhlasom vzdávajú hold géniovi Beetho- vena. Venujú pozornosť českej hudbe a moravskej ľudovej piesni. Na rozdiel od českých rozhlasových staníc zaraďujú vhodne skladby a súbory poľ- ské, zdôrazňujú umelecké uplatnenie mladých v tzv. štú- diu mladých, stávajú na úro- veň dobrú zábavnú hudbu a nezanedbávajú poslucháča ma- ďarskej i ukrajinskej národ- nosti.

Slovenské reprodukčné sú- bory majú veľmi dobrú a ras- túcu umeleckú úroveň. Slove- nský madrigalisti spievajú pod vedením Lad. Holáska v sý- tych hlasových farbách a kompaktnom zvuku. Skladby Palestrinove a Ludovica da Vittoria mali vznešený výraz a plastické podanie Slovenský filharmonický zbor je svojimi kvalitami v Brne známy J. M. Dobrodinský patrí k zbornaj- strom, ovládajúcim nielen slo- veneskú zborovú tvorbu (Su- choň, Mikula), ale aj tvorbu klasikov i súčasných skladate- ľov. Zaslužilý umelec E. Raj- ter je skutočný znalec Beetho- venovho diela. Dokázal to hlav- ne na svojráznom poňatí a vy- pracovaní platiej a šiestej symfónie v podaní Symfonic- kého orchestra Čs. rozhlasu v Bratislave. K šťastným relá- ciám patrila hodinka zo skla- dieb významného českého emigranta Jiřího Bendu (10. novembra). Slovenský a český umelci sa tu spojili k harmo- nickému koncertu z jeho diel. Zaujímavým číslom programu bola hlavne triová sonáta E dur predvedená pre flautu, hoboju a violončelo s čemba- lom. Veľmi poučné sú pred- nášky z dejín hudby pod ná- zvom Malé kroniky z dejín hudby, ďalej Hudobné spravo- dajstvo a pomerne časté za- radenie dychovej hudby bra- tislavskej posádky a i. Celkom nesprávne a nepiétne je, ak rozhlas (nielen slovenský, ale i český) vysielala hudbu na dob- rú pohodu, pričom nemenuje ani autorov skladieb. A sú me- dzi nimi také mená, ako napr. P. I. Čajkovskij, K. Kovařo- víc, O. Nedbal a. u. Toto pēle- mēle skladieb by mal Čs. roz- hlas čo najskôr zanechať.

Bohumír Štědron

GRAMOPLATNE

z domova i zahraničia

EDMUND PASCHA: Vianočná omša —

Vianočné koledy

Pražskí madrigalisti

Dirigent: Miroslav Venhoda

ARTIA—SUPRAPHON, 1970

Reprezentatívne vy- danie stereo nahráv- ky Paschovej Vianoč- nej omše a Vianoč- ných koledí (s vý- bornou textovou viac- jazyčnou prílohou) možno celkom opráv- nene nazvať bestsel- lerom roku 1970 v gramofónovej edícii Supraphonu. Nahráv- ka reprezentuje vskutku objavného majstra slovenského baroka na vysokej medzinárodnej úrov- ni. Realizácia dr. M. J. Terrayovej a M. Venhodu, ako aj úprava a inštrumentácia M. Venhodu a J. Krčka, zachová- vajú dielu triezvy barokový charakter, zvyrazňujú pastorál- ne a ľudové nálady. Zásluhou realizátorov i upravovateľov ozila v plnej kráse a originalite Paschova melodická invencia, ako aj jeho znalosť barokového hudobného umenia. Osobitne sa však chceme zmieniť o umeleckej realizácii Vianočnej omše i Vianočných koledí, pri ktorej boli použité i historické nástroje zo zbierok Národného múzea v Prahe. Dielo tak dostalo patinu dobovej vernosti a historickej ľudovo-pasto- rálny vernosti. Je nesporné, že najväčšiu zásluhu na tom majú Pražskí madrigalisti pod vedením, v starej hudbe osvedčeného Miroslava Venhodu, ako aj sóla Ondreja Mala- chovského, Jozefa Raninca a Štefana Nosála (tenor a fujara sólo) i menšie sóla členov ensembu madrigalistov. Nahrávka má výbornú zvukovú plasticitu, vyrovnanú dynamiku a hlav- ne krásnu zvukovosť. Stereo verzia je urobená veľmi vkusne a plasticky, pripomína priestorovú akustiku baroko- vých chrámov. A práve v takomto zvukovom chápaní veľmi krásne vychádzajú jednotlivé hlasy i sóla. Je to platňa, ktorá si zasluží vysoké ocenenie ako po stránke historicko- výskumnej práce, realizátorskej, tak aj zo strany technického zvládnutia nahrávky. Je nesporné, že bude patriť k zlatému fondu našej hudobnej kultúry a že vzbudí veľký ohlas aj v zahraničí.

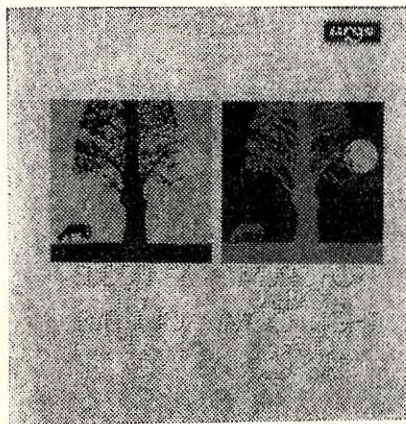
E. LUTYENS: And Suddenly it's Evening

D. BEDFORD: Music for Albion

Moonlight

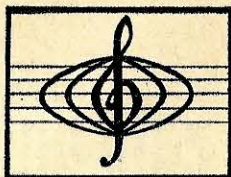
Účinkujú členovia BBC Symphony Orchestra London

ARGO RECORD COMPANY, 1970, Londýn

Nahrávka predsta- vuje dve výrazné avantgardné osobnos- ti súčasnej anglickej hudby. Elisabeth Lu- tyens (nar. 1906) je kompozične výskole- ná v Londýne a v Paríži, no najviac na ňu vplývala tvorba A. Schönberga a vôbec druhej viedenskej školy. Z týchto inter- pretačných koreňov rastie aj skladba And Suddenly it's Eve- ning, ktorú sklada- telka komponovala z podnetu BBC pre inaugúrally koncert

David Bedford (nar. 1937) je protipólom trochu asketickej Lutyensovej tvorby. Jeho skladba Music for Albion Moonlight, napísaná pre sopránové sólo (vynikajúco ho spieva Jane Manning), flautu, klarinet, husle, violončelo, klavír je naj- typickejším prejavom skladateľovho kompozičného slohu. Je dovršením jeho doterajšieho kompozičného vývoja, ktorý vyjadruje línia Hindemith — Schönberg — Webern a Nono, končiac u poľskej avantgardnej školy. A práve ako najsi- lnejší vplyv tu cítiť poľskú školu, najmä v uplatňovaní prv- kov aleatoriky, clusterov, zvukových koláží, expresívnych výbuchov a pod. Skladba je inšpirovaná poérou Kenneth Patchena, nasleduje však jej programový zámer, ale inšpiru- je sa skôr jednotlivými dynamickými a pocitovými stavmi — statika, dynamika, výkrik; skrátka je to skladba veľmi zaují- mavá, výrazovo účinná a interpretačne vďačná. Aj v tomto prípade členovia orchestra BBC pod vedením dirigenta Johna Careweho odovzdali interpretačne perfektnú nahrávku. Po technickej stránke je táto stereo nahrávka (vznikla za spo- lupráce z British Council) takmer vzornou ukážkovou prá- cou. -mj-

Zo zahraničnej tlače

MUZIKA

č. 12 (Maďarsko)

Posledné číslo roku 1970 je venované 200. výročiu narodenia Ludwiga van Beethovena. Číslo prináša štúdiu prof. Benca Szabolcsa o melódických modeloch v Mozartových a Beethovenových dielach. József Ujfalussy uvereňuje štúdiu Dramatická stavba a filozofia v Beethovenovej VI. symfonii. Imre Ungár sa zaoberá problémami beethovenovskej interpretácie a Ferenc Bónis podáva správu o muzikologickom kongrese v Bonne. Okrem toho je v čísle spomienka na A. Webera, rozhovor s A. Svešnikovom, kritiky z Budapeštianskych hudobných týždňov, kritiky z hostovania sovietskych umelcov v MÉR, recenzie kníh, gramoplatní, správy, informácie a pod.

PRO MUSICA

č. 50 (Juhoslávia)

Číslo prináša zaujímavé materiály z histórie: Miloš Mišević píše o libretistovi opery 17. storočia Krsto Ivanovičovi, Roksana Pejović píše o hudobných nástrojoch na našich freskách. V čísle je rozhovor s Elizabetou Schwarzkopfovou, profily Anity Mezeťovej a D. Dixon, anketa z príležitosti výročia päťdesiatého čísla PRO MUSICA s prednými predstaviteľmi juhoslovanského hudobného života, pravidelná rubrika Hudobná mládež, pokračovanie spomienok Oskara Danona, kritiky, recenzie, správy, informácie a pod.

RUCH MUZYCZNY

č. 22 (Poľsko)

Číslo je venované článkom, úvahám a kritikám z medzinárodného festivalu súčasnej hudby Varšavská jeseň 1970. Bohdan Pocij sa v článku Zmysel avantgardy zaoberá nad problémami avantgardnej hudby, Štefan Kisielewski hodnotí Varšavskú jeseň 70 v článku Po mnohých rokoch — z pohľadu doterajšieho vývoja súčasnej hudby v Poľsku i vo svete. Nad posledným festivalom aforisticky uvažuje Zygmunt Mycielski v článku Aká bude XLIV. Varšavská jeseň?

SOVIETSKAJA MUZYKA

č. 11

V čísle je úvodník V ústrety XXIV. zjazdu KSSZ. Z histórie revolučných rokov pri príležitosti 100. výročia narodenia A. D. Čurupy uvereňuje sa stať pod názvom Revolúcia, chlieb a hudba E. Pisarenka. Ďalej je tu článok k pamiatke Vana Iljiča Muradeliho, záznamy z rozhovorov s Richterom, Baškírovom a Klimovom. Nad tvorbou Alexandra Bloka sa zaoberá v príležitosti 90. výročia narodenia básnika Igor Glebov. V čísle sú ďalej kritiky, články a informácie z jednotlivých zväzových republík.

OPERN WELT

December 1970 (NSR)

V čísle sú Úvahy o Fideliovi z pera Pavla Ecksteina, Ernsta Krauseho, Horsta Koeglera a Helmuta Lescheho. Hans Otto Spingel píše o inscenácii Straussovej Salome v Hamburgu, Gerhard Brunner o Donovi Carlosovi vo Viedenskej štátnej opere, Kurt Oppens o Gluckovej opere Orfeus a Eurýdika a o Verdiho Ernani v newyorskej Metropolitan Ope-re. V čísle je rozhovor s Tatianou Trojanosovou, Karlom Böhmom Gwyneth Jonesovou, Augustom Everdingom. Kurt Pietschmann zvereňuje štúdiu K histórii Debussyho Pelléa a Melisandy. Správy, recenzie nových gramoplatní, informácie a prehľad operných inscenácií zo zahraničia.

Vladimír Mikulka

S gitarou v Paríži

Nedávno bola v Paríži (pod záštitou francúzskeho rozhlasu a televízie) XII. medzinárodná súťaž klasickej gitary. Koncertu finalistov sa zúčastnilo prakticky všetko, čo má v gitarovom svete meno. V sále boli o. i. Turibio Santos, Narciso, Yepes a nechýbal ani Andrés Segovia.

Súťažilo sa v kompozícii (pre sólo gitaru a gitaru plus nástroj) a v interpretácii. V kategórii kompozície porota prvú ani druhú cenu neudelila; čestné uznanie získal autor skrývajúci sa pod pseudonymom Britannicus za skladbu Smútočný pochod pre gitaru a clavičembalo. V kategórii interpretácie prvú cenu získal náš Vladimír Mikulka, druhú cenu Belgičanka Godlieve Mondenová. Porota tretiu cenu neudelila, čestné uznanie si odniesla Američanka Alice Arzťová.

Po koncerte finalistov požiadala som zkladateľa súťaže pána Roberta Vidala o rozhovor.

Ako ste prišli na myšlienku založiť medzinárodnú súťaž klasickej gitary?

— Už dvadsať rokov sa zaoberám klasickej gitarou. Ako viete, vo svete, ktorý si hovorí „hudobný“, sa týmto nástrojom pohŕda, pokladajú ho za podradný a veľmi často ho jednoducho odkazujú folklóristom. Ja ho však poznám z jeho ušľachtilej stránky. Pracoval som v rozhlase a môj plán súťaže sa stretol s porozumením u vtedajšieho riaditeľa, ktorý ma všemožne podporoval. Bolo to v r. 1958.

Ako by ste charakterizovali súťaž a čo znamená prvá cena?

— Súťaž nie je korunováciou renomovaných umelcov, je súťažou nádejných mladých gitaristov, ešte nie veľmi známych, ktorí si vďaka nej môžu overiť vlastné

kvality. Je pre nich zároveň odrazovým mostíkom k medzinárodnej kariére.

Akú máte mienku o Vladimírovi Mikulkovi, tohtoročnom laureátovi súťaže?

— Vladimír Mikulka je to, čomu sa hovorí „rodený muzikant“. Vidno u neho tiež hodne práce, toho, čo sa dá naučiť u profesora, ale muzikalita je niečo, čo sa nedá naučiť — niekto ju má. A on ju má. To je dôležité.

Francúzski gitaristi sa toho roku nedostali do finále. Bola to výnimočná smola?

— Francúzski účastníci sa už štyrikrát dostali do finále.

Prekvapuje ma, že v krajine, ako je Francúzsko, kde je veľa amatérov klasickej gitary, úspechy nie sú markantnejšie.

— Príčina je veľmi jednoduchá: napriek skutočnosti, že sme krajinou, v ktorej mnohí ľudia majú radi gitaru a hrajú na gitaru, žiaľ, iba amatérsky, Francúzsko je krajinou, kde gitara ešte stále nie je oficiálne uznaná za klasickej nástroj. Toho roku sa po prvý raz v histórii klasickej gitary vyučuje ako hlavný predmet na parížskom konzervatóriu.

Pán Vidal pokračuje v rozhlasových reláciách venovaných klasickej gitare na rozhlasovej stanici France-Music a začal už s prípravami na XIII. medzinárodnú súťaž klasickej gitary, ktorá sa uskutoční v októbri r. 1971. Sabina Skarbová, Paríž

Concertino Praga

Keď pred piatimi rokmi prebiehal prvý ročník medzinárodnej súťaže mladých hudobníkov Concertino Praga, mnoho ľudí nevedelo, prečo vlastne sa táto súťaž usporadúva. Dnes je však situácia celkom iná; súťaž si získala, vďaka premyslenej rozhlasovej propagácii, toľko prívržencov, že napr. vstupenky na tohtoročný koncert laureátov boli už mesiac dopredu vypredané...

Zaujímavé sú výsledky tejto súťaže: zatiaľ čo v jej prvom ročníku pred piatimi rokmi sa zúčastnilo iba 18 mladých súťažiacich zo štyroch európskych zemí, tohto roku ich už bolo 46. A že dnes už nejde o hockakú súťaž, o tom svedčí fakt, že týchto 46 súťažiacich zastupuje 18 štátov nielen európskych, ale i z Ázie a Ameriky. Pochopiteľne, i záujem zahraničných rozhlasov, združených do OIRT a UER, je dnes už veľký.

V tradícii súťaže Concertino Praga sú najúspešnejšie tri štáty — Sovietsky zväz, Japonsko a Československo. Aj tohto roku tieto tri štáty suverénne zvíťazili. Porota je zložená zo špičkových reprodukcovaných umelcov, ktorí nehodnotia priamy výkon mladého interpreta, ale magnetofónový záznam s jeho hrou. Má to tú výhodu, že porota môže dôslednejšie hodnotiť výkon, ktorý navyše nie je ovplyvnený trémou

mladého interpreta. Magnetofónový záznam takto môže porotu informovať o skutočnom umení toho-ktorého súťažiaceho, bez ovplyvňovania výkonu okolitým prostredím. Tí, ktorí získajú popredné umiestnenie, sú pozvaní na verejný koncert v Prahe.

Na tohtoročnom záverečnom koncerte víťazov súťaže Concertino Praga 1970 sa predstavilo sedem našich i cudzích mladých umelcov v odbore hry na klavír, husle a violončelo. Najúspešnejší z nich bol Oleg Zukin (ZSSR-husle), ktorý zahral Beethovenovu Romancu G dur, op. 40 a 16-ročná japonská huslistka Shizuka Ishikawa, ktorej meno patrí dnes k najväčším nádejám Japonska. Teraz je poslucháčkou pražskej AMU u prof. Hlouňovej. Na koncerte zahrala prvú vetu z Brahmsovho koncertu D dur pre husle a orchester. Veľkým prekvapením bola štrnásťročná pianistka Midori Taga (Japonsko), ktorá s veľkým zaujatím predniesla Haydnov Koncert D dur pre klavír a orchester (2. a 3. vetu).

Ani Československo nezaostalo. Šestnásťročný poslucháč brnenskej JAMU Boris Vybíral bol zástupcom našich violončelistov; na koncerte sa predstavil Dvořákovým Koncertom h mol pre violončelo a orchester. Veľkým prekvapením bol päťnásťročný huslista Čeněk Pavlík, dnes po-

Čeněk Pavlík

slucháč pražského Konzervatória u prof. Nory Grumlíkovéj. Hral Poème, op. 25 od Ernesta Chaussona. Aj keď ide o doteraz neznámeho mladého interpreta (napr. Boris Vybíral si získal už omnoho väčšiu popularitu), mnoho hudobných kritikov je toho názoru, že v Pavlíkovom podaní sa skrýva nádejný huslista, ktorý by raz mohol čestne súperiť so svojim starším kolegom Václavom Hudečkom.

Tomáš Hejzlar

S Rodionom Ščedrinom

Snímka: ČSTK

vali ste svoju pozornosť opere. Z lásky k tomuto žánru?

História mojej opery Nielsen láska sa spája s neúspechom... Len osemkrát išla vo Veľkom divadle...

To azda vôbec nevádi. Koľko opier s hanbou prepadlo a dnes ich hrajú všetky scény sveta...

Neviem. Možno, že som dobre urobil, že som ju napísal. Čas to ukáže. O opere

Bohvie prečo, ale podľa hudby predstavovala som si Rodiona Ščedrina ako ruského bohatera, lebo v jeho tvorbe je veľa črt z ruského eposu, niečo z ruských bylin, hrdinských, mohutných, monumentálnych. A keď som prvý raz počula jeho operu Nielsen láska a baletnú suitu Carmen, krásne sonáty pre klavír a klavírný koncert, povedala som svojim spoločníkom, že sa narodil nový Musorgskij — lebo štýlovo, hĺbkou a výraznosťou Ščedrin asocioval sa u mňa práve s ním. Myslím si to doteraz, a to nie je komplementívne.

Po koncerte z tvorby sovietskych skladateľov, ktorý usporiadal Zväz slovenských skladateľov v Zrkadlovej sieni, nás zoznámili. Je vysoký, skoro chudý, s dobráckym úsmevom. Rozpráva ochotne o čomkoľvek, ale akonáhle sa pokúšate dotknúť jeho tvorby, hneď sa vťahne do seba... A nič bohatierskeho na sebe navonok nemá...

— Môj príchod bol vlastne recipročnou návštevou na návštevu slovenských skladateľov, ktorí sa zúčastnili Dní slovenskej hudby v Moskve a v Tbilisi. V Tbilisi som nebol, ale v Moskve sa diela slovenských skladateľov O. Ferenczyho, I. Hrušovského, I. Paríka, R. Bergera stretli s veľkým záujmom u sovietskych skladateľov a muzikológov.

Skoro na začiatku svojej kariéry veno-

Medzinárodne o Beethovenovi

Beethovenovo jubileum (200-ročnica jeho narodenia) bolo vhodnou príležitosťou, aby na rôznych miestach Európy, ktoré sú akýmkoľvek spôsobom spojené s jeho životom a dielom, boli usporiadané muzikologické konferencie — sympózia a významné hudobné produkcie z jeho diel.

Medzi tieto patrila aj „Beethoven — Ehrung“ (pocť Beethovenovi) v Berlíne, v hlavnom meste NDR, v decembri 1970-roku. Táto veľkolepá pcta bola rozdelená na tri časti: na Beethovenov kongres v dňoch 10. — 12. decembra m. r.; umelecký program v dňoch 18. — 20. decembra m. r. (o. i. beethovenovských podujatí, ktoré prebiehali po celý rok); vlastná pcta skladateľovi, ktorá bola v deň jeho narodenia 16. decembra. Na slávnostnom

akte poprední predstavitelia NDR spolu s početnými delegáciami mnohých iných štátov Európy dokumentovali význam Beethovenovho umeleckého a ľudského odkazu pre nemecký národ, pre pokrokový svet a celé ľudstvo.

Medzinárodný Beethoven — Kongres prebiehal vo všetkých troch veľmi účelne zariadených konferenčných miestnostiach novej Kongresshalle, kde bol umiestnený počas trvania kongresu aj sekretariát Beethoven — Ehrungu.

Účastníci kongresu dosiahli impozantný počet 70-tich z 11-tich rôznych krajín. Počas troch dní rokovania bol počet hostí a obecenstva vyše 500 osôb na každom podujatí.

Referáty účastníkov sa sústredili okolo dvoch hlavných tém: 1) Beethovenov obraz v dejinách a v prítomnosti, 2) Klasickej realizmu Ludwiga van Beethovena.

Najvýznamnejší muzikológovia z NDR (Georg Knepler, Harry Goldschmidt, Heinz Alfred Brockhaus, Karl Heinz Köhler a i.) spolu so sovietskymi vedcami (B. Ja-

rustovskij, N. Fišman, V. Protopopov, J. Kremlov) a ostatní z mnohých iných krajín dokazovali Beethovenovu veľkosť a význam od vzniku jeho titanského diela až podnes.

Z Československa reprezentovali muzikológovia dôstojnou formou Luba Ballová (Beethovenova hudba v Bratislave za jeho života), Zoltán Hrabussay (Beethoven a Hummel), Danica Jakubcová (Hudba Beethovena v Bratislave od r. 1918), Zdenko Nováček (Údaje o Beethovenovom živote a diele v bratislavských archívoch), Rudolf Pečman (Beethoven a Jiří Benda), Jaroslav Procházka (Recepcia Beethovenovho diela v Čechách), Bohumír Štědroň (Leoš Janáček a Ludwig van Beethoven) — mená uvádzame v abecednom poradí, ktorí reprezentovali našu hudobnú vedu a a osvetlili nejednu stránku slovenskej a českej hudobnej kultúry, v ktorej už od začiatku XIX. storočia významnú úlohu hrala osobnosť skladateľa a jeho hudobné dielo.

Z. H.

TOP 10 SINGLES

ANGLICKO (Record Retailer, 19. 12. 1970)

1. (1) HEAR YOU KNOCKING Dave Edmunds
2. (6) WHEN I'M DEAD AND GONE Mc Guinness Flint
3. (3) CRACKLIN' ROSIE Neil Diamond
4. (18) IT'S ONLY MAKE BELIEVE Glen Campbell
5. (2) VODOO CHILE Jimi Hendrix Experience
6. (7) RIDE A WHITE SWAN T. Rex
7. (17) HOME LOVIN' MAN Andy Williams
8. (5) YOU'VE GOT ME DANGLING ON A STRING Chairmen Of The Board
9. (4) INDIAN RESERVATION Don Fardon
10. (9) I'VE LOST YOU Elvis Presley

USA (Billboard, 19. 12. 1970)

1. (1) THE TEARS OF A CLOWN Smokey Robinson and the Miracles
2. (6) MY SWEET LORD/ISN'T IT A PITY George Harrison
3. (4) ONE LESS BELL TO ANSWER Fifth Dimension
4. (2) I THINK I LOVE YOU Partridge Family
5. (7) BLACK MAGIC WOMAN Santana
6. (20) KNOCK THREE TIMES Dawn
7. (12) STONED LOVE Supremes
8. (9) DOES ANYBODY REALLY KNOW WHAT TIME IT IS? Chicago
9. (3) GYPSY WOMAN Brian Hyland
10. (8) NO MATTER WHAT Badfinger

● Keď sa pozrieme na prvých desať miest anglického a amerického rebríčku, zistujeme, že v Anglicku je prevaha amerických umelcov (šiesti), naproti tomu v Amerike sú v prvej desiatke len dvaja reprezentanti Európy (George Harrison a skupina Badfinger) na značke Apple.

● Do Top 50 Record Retaileru vstúpili trino-vinky. Sú to platne You're Ready Now — Frankie Valli (29. miesto), Apeman Kinks (32.), Jerusalem — Herb Alpert and the Tijuana Brass (47.) a Montego Bay — Bobby Bloom (49.) je znova v rebríčku po úspechu pred niekoľkými týždňami. Nový hit má aj Ken Dodd (Broken Hearted), ktorý sa pred piatimi rokmi preslávil songom Tears.

● V americkej horúcej stovke sa dostáva stále vyššie Perry Como (It's Impossible — 29. miesto). Zaujímavým znakom amerického Topu sú aj nové verzie hitov nedávnych, ale hlavne starších. V dnešnom rebríčku je viacej takýchto skladieb a pre zaujímavosť ich spomeniem. Hit Hollies He Ain't Heavy... He's My Brother naspieval Neil Diamond, pôvodne taliansku pieseň zo San Remo You Don't Have To Say You Love Me preslávil v roku 1966 Dusty Springfield — teraz ju nahral Elvis Presley. Na druhej strane El-

visov prvý veľký hit Heartbreak Hotel oprá-šila a do nového aranž-ma obliekla skupina Fri-jid Pink. Ruby Tuesday od Rolling Stones inter-pretuje jemným a za-ujímavým hlasom Mela-nie a nakoniec pieseň A Whiter Shade Of Pale, ktorá založila slávu Procol. Harum obnovil R. B. Greaves.

● Čo viedlo vo svetových Hit Parades kon-com minulého roku? Austrália (Looking Out My Back Door — C. C. R.), Taliansko (Anna Emozioni — Lucio Bat-tisti), Japonsko (Man-dom — Jerry Wallace), Malajsko (Domáca sku-pina Strollers so sklad-bou Do What You Got-ta Go), Mexiko (Y Vol-vere — Los Angeles Negros), Singapur (Mon-tego Bay — Bobby Bloom), JAR (Cracklin' Rosie — Neil Diamond), Španielsko (Quiero Ab-razarte Tanto — Tanto Manuel), Švédsko (Ab-raxas — LP Santana), Švajčiarsko (Black Night — Deep Purple), NSR (In Einer Bar In Me-xico — Heino) a Poľsko (Black Night — Deep Purple).

● Na prvom medzi-národnom festivale pop music v Japonsku do-siahli prenikavý úspech traja členovia maďar-skej skupiny Omega Red Star (klavirista a skla-dateľ Presser, autor an-glických textov bubeník Laux, spevák a gitarista Kóbor) so skladbou Gyöngyhajú lány. Firma RCA Victor (japonská)

ju vydala na platni. So-vietska Melódija uviedla na trh niekoľko zaují-mavých LP. Los Jairos (bolivijská folk skupina) koncertovala po ZSSR na pozvanie Goskoncertu a pri tejto príležitosti na-hrala LP. Na albume Melódie priateľov úči-nujú populárni speváci a skupiny zo socialistic-kých štátov ako napr. W. Antkoviak a Ali — Babki (Poľsko), E. Bi-haryová a P. Ličko (CSSR), G. Novak (Ju-hoslávia), J. Koos a Ex-press (Maďarsko). Dalšie dve nové platne ma-jú speváci Valerij Obo-dzinskij a Francúz Christian Borel. Naj-úspešnejším filmom v ZSSR koncom minulého roku bolo dielo poľského režiséra Ezy Passendor-fera Podvodník s gita-rou, v ktorom účinkujú dve popredné rockové kapely Skaldowie a Nie-besko — Czarny.

● Na MIDEM 1971 bude ČSSR reprezento-vať aj Milan Drobny (Supraphon). Billboard uverejnil správičku o útokoch kritikov na Ma-lú televíziu Hit Parádu. Vyšla prvá LP švédskej supergroup Jason's Flee-ce. V Juhoslávii účinko-vali Earl Hines Quartet, Anita O'Day a Charles Mingus Sextet. Na No-vom Zelande dostal svo-ju prvú zlatú platňu David Curtis za hit Wheel Of Fortune. David má iba trinásť rokov a je označovaný ako ta-mojší Heintje. Dokonču-je nahrávanie svojej pr-vej LP. F. Hora

Ministerstvo kultúry SSR Zväz slovenských skladateľov Slovenský hudobný fond Mestský dom osvet v Trnave

vyhlasujú spevácku súťaž

pri príležitosti 90. výročia narodenia národného umelca Mikuláša Schneidra-Trnavského. Cieľom súťaže je propagovať piesňovú tvorbu, objavovať mladé talenty a uskutočňovať výber na me-dzinárodné súťaže.

Súťaž sa uskutoční 24.—28. mája 1971 v Trnave. Súťaže sa môže zúčastniť každý občan ČSSR do 30 rokov. Prihlášky do súťaže je potrebné poslať na adresu: Mestský dom osvet v Trnave, Gottwaldovo nám., do 31. III. 1971.

PRIEBEH SÚŤAŽE:

I. kolo:

1. slovenská ľudová pieseň s klavírnym sprievodom, vydaná tla-čou,
2. dve umelé piesne od staršieho slovenského autora (Bella, Schneider-Trnavský, V. Fíguš-Bystrý, Lichard, Vansa, Valaš-tan-Dolinský, F. Kafenda a i.),
3. dve piesne starších slovenských autorov (Smetana, Dvořák, Fibich, Glínka, Musorgskij, Čajkovskij, Grečaninov, Rimskij-Korsakov, Rachmaninov a i.)

II. kolo:

1. dve piesne svetového repertoáru, z nich jedna z obdobia kla-sicizmu a jedna z obdobia romantizmu,
2. dve piesne slovenských alebo českých skladateľov predvoj-novej moderny (Janáček, Martinů, Novák, A. Moyzes, Su-choň a i.),
3. jedna pieseň svetového skladateľa 20. storočia,
4. jedna pieseň z najnovšej slovenskej alebo českej tvorby.

III. kolo:

piesňový cyklus alebo výber piesní od jedného autora, resp. vý-ber piesní jedného štýlového obdobia.

Ceny:

I. cena	3000,— Kčs
II. cena	2000,— Kčs
III. cena	1000,— Kčs

Okrem toho Slovenský hudobný fond udelí cenu za najlepšiu interpretáciu piesne od slovenského autora a Okresný národný výbor v Trnave udelí cenu za najlepšiu interpretáciu skladby M. Schneidra-Trnavského.

S Ú Ť A Ž

Slovenský hudobný fond vyhlasuje k 50. výročiu založenia Komunistickej strany Československa súťaž na napísanie štúdií a článkov na tému: „KSC a robotnícke hnutie v slovenskej hudobnej kultúre“.

Súťažné práce napísané k uvedenej téme, ktorá sa rozširuje tiež o pri-spevky kultúrno-politického charakteru, by mali v celej šírke odrážať formy existencie robotníckej hudobnej kultúry (robotnícke spevokoly, spol-ky a pod.), boj robotníckej triedy a komunistickej strany o novú kultúrnu politiku a jej cieľavedomú snahu o dovršenie kultúrnej revolúcie.

Súťaž je neanonymná. Súťažné práce (doteraz nepublikované) treba zaslať do 31. marca 1971 na adresu Slovenského hudobného fondu, Gorkého 19, Bratislava. Súťažné práce posúdi porota menovaná Slovenským hudobným fondom.

Súťažné práce získavajú tieto ceny:

1. cena	Kčs 5000,—
2. cena	Kčs 3000,—
3. cena	Kčs 2000,—

Slovenský hudobný fond si na návrh poroty vyhradzuje ceny rozdeliť resp. neudelíť a zreteľahodným prácam udeliť odmenu.

Časopis Hudobný život vstupuje do svojho tretieho ročníka. Pre nových čitateľov a záujemcov uverejňujeme prihlášku na odber HUDOBNEHO ŽIVOTA. Nové pri-hlášky zasielajte priamo na adresu: Administrácia časopisu Hudobný život, Brati-slava, ul. Čs. armády 29/a.

Prihlasujem sa za stálego predplatiteľa HUDOBNEHO ŽIVOTA

Meno a priezvisko:

Adresa:

Dátum:

Pečiatka alebo podpis:

Zastavenie Hany Hegerovej

V prvej polovici decembra mala v Bratislave a Trnave recitál po-predná šansonierka Hana Hegerová. Pri tej príležitosti prinášame nieko-lko dojmov z jej vystúpenia ako aj osobné vyznanie speváčky.

V hľadisku zhasínajú svetlá a desiat-ky rúk vítajú potleskom Hanu Hegero-vú. Rozhliada sa a cez ostré svetlá reflektorov pozerá na desiatky tvári. Začína program: Barbara song, Díky vám, Já se vrátím, Lásko prokletá, Tak být madonou... Hlboké prežitie, su-gestívny prednes naplnený tempera-mentom a výborným hereckým dokres-lením. Druhú časť recitálu venovala speváčka folklóru. Uvádza úpravy ci-gánskych, ruských, slovenských, praž-ských a židovských piesní. Po skončení tohto jedinečného večera — koncertu sme ju požiadať o niekoľko viet:

— Som šťastná keď ľudia odchádzajú spokojní s mojim výkonom. Vždy vy-cítim, či som ich zaujala alebo skla-mala. Snažím sa, aby každý večer bol

o niečo bohatší a krajší. Na rodné Slo-vensko chodím rada. Začínala som v Žiline, na divadelnom pódii. To bol štart. Odtiaľ som odišla do Bratislavy a teraz žijem už dvanásť rokov v Pra-he. V máji som mala premiéru v Se-mafore, veľa som cestovala, vystupo-vala som v budapeštianskej televízii. Nový rok privítam v Zürichu. Čaká ma angažmán v divadle Na zábradlí.

Moje recitály reprezentujú výber nie-kolkých žánrov a súčasne aj tvorbu viacerých národov. Chceme sa priblížiť vkusu čo najväčšieho počtu poslucha-čov, ktorí majú možnosť vybrať si „tú svoju“ pieseň. Nevnucujem si do pro-gramu tie piesne, u ktorých cítim, že mi nesedia. Niektoré z nich sú robené na mieru. Bolo by ideálne mať svojho skladateľa a textára. Veľa piesní napí-sal pre mňa Pavel Kopta, raz to skúsil aj Jiří Suchý. Režisérom recitálov je Jaroslav Gillar, ktorý spolupracuje s výtvarníkom Borisom Soukupom a spre-vádza ma orchester Milana Dvořáka.

— M. B. S. —

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtyždenník. Vydáva Ministerstvo kultúry SSR vo Vydavateľstve OBZOR v Bratislave. Vedie redakčná rada: Marián Jurík (šef-redaktor), prom. hist. Zuzana Marczellová (redaktorka), dr. Terézia Ursí-nyová (redaktorka), dr. Zdenko Nováček, CSc. (predseda), Pavol Bagin, prom. hist. Lubomír Čížek, doc. Eva Fischerová, Elena Janáková, Ivan Paloví, dr. Ivan Stanislav, Bohumil Trnečka. Tlačia Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra. Rg č. RS 8261/68. Adresa redakcie: Hudobný život, Bratislava, Volgograd-ská 8, tel. 592-37. Administrácia: Vydavateľstvo OBZOR, Bratislava, Čs. ar-mády 29/a. Inzerčné oddelenie Bratislava, Gorkého 17. Rozširuje PNS. Cena jedného výtlačku 2,— Kčs.

Bohatý program koncertných podujatí na decembrovej Beethovenovskej poci v Berlíne mal svoje kvantitatívne i kvalitatívne vrcholy. Cieľom organizátorov koncertov (denne boli približne dva) bolo zrejme predstaviť najmä domáce telesá a sólistov. Výnimku tvorilo hostovanie Leningradskej filharmónie, ako aj sovietskych sólistov Emila Gilelsa a Natálie Gutmanovej. Nechcem sa zmieňovať o všetkých podujatiach, skôr sa zastavím pri udalostiach a zjavoch, ktoré vyvolali najväčší ohlas a zážitok u početného publika, sledujúceho beethovenovské oslavy s výnimočným zaujatím.

Terézia Ursínyová

BERLÍNSKA POCTA BEETHOVENOVÍ

PETER SCHREIER

— u nás doma ho poznáme jednak z vystúpenia na Pražskej jari, ojedinele aj z gramoplatní a z písomných správ, ktoré považujú tento lyrický tenor za jeden z najvýznamnejších zjavov operného a koncertného pódia, najmä pri interpretácii mozartovských partov. Schreier vyrástol v prostredí svetoznámeho drážďanskeho „Kreutzchoru“. V súčasnosti je jedným z najvýznamnejších hostí Salzburgu, newyorskej Metropolitan Opery, hostí rôznych európskych krajín... Všetko toto je, pravda, veľmi stručná informácia pre toho, kto Schreiera nikdy nepočul spievať. Jeho recitál — zostavený výlučne z Beethovenových piesní — vyvoláva v recenzentovi samé superlatívy, ba dokonca kritik sa „odosobní“ zo svojej profesijnalnosti a stáva sa na dve hodiny prostým poslucháčom: nadšeným a uneseným, konečne dokonale chápuúcim, v čom spočíva tajomstvo ideálneho ko-

Peter Schreier

morného spevu. Áno, nebojím sa to napísať — napriek tomu, že som už počula a zažila na koncertných pódiiach niekoľkých výborných spevákov. Schreier vládne nielen profesionálnym a do detailov vybrúseným hlasom, ale aj veľkou inteligenciou, ktorá dáva jeho prejavu presvedčivosť. Vie preniknúť do podstaty každej piesne, spraví z nej malý klenot, dotvorí to, o čom Beethovenovi znalci tvrdia, že je v súhrnnom diele génia zanedbateľné, či druhořadé. A tak človek odchádza z jeho koncertu s neopakovateľnou vnútornou rezonanciou.

EMIL GILELS

— počula som ho už dávnejšie, za svojich študentských čias a odvtedy vo mne žil ako dokonalý a brilantný majster klavíra, ako typický predstaviteľ ruskej „nejgauzovskej“ školy, už svojím zjavom masívny, no súčasne klamúci, pretože je nositeľom poézie tónov. V Berlíne sa predstavil oveľa starší a možno práve preto i duchovne prehĺbenejší, meditatívnejší, no nezaprel v sebe lyrickosť. Hral Beethovenov III. klavírny koncert c-mol. Snáď vďaka veľmi nevýhodnému miestu som mala možnosť pozorovať nielen zvukový výsledok, ale i interpretovo prežitie, jeho obrovskú sústredenosť, brilantnosť prstovej techniky a doslovné láskanie sa s tónmi.

JEVGENIJ MRAVINSKI

— v Berlíne uviedol štvrtú a piatu Beethovenovu symfóniu. Týmto koncertom fakticky zavŕšil veľké decembrové turné Leningradskej filharmónie po NDR (Drážďany, Lipsko, Magdeburg s Mravinským — Erfurt, Jena, Gera s dirigentom Arvidom Jansonom). Bolo to skutočné vyvrcholenie a opravdivá poc-

ta Beethovenovi. Zhodou okolností sa mi krátko, pred Mravinského vystúpením dostal do rúk článok — esej — štúdia Igora Stravinského o dirigentoch a dirigovaní. Neobyčajne vtipné uzávery, britké pero, postrehy, aké vie formulovať iba tento chytrý starček, mali asi jeden uzáver: „Dirigovanie, podobne ako politika, zriedkakedy priťahuje originálneho ducha, a tak je tento odbor skôr príležitosťou ku kariére a exploatacii osobnosti, než profesiou využívajúca presné a štandardizované disciplíny. Úspešný dirigent môže byť nehotovým hudobníkom, ale musí mať priťažlivosť. Na prvom mieste musí byť pohotovými taktikom.“ (HR, XXIII, 10. 11. str. 516.) Pravda, tieto vety môžu vyvolať buď búрку protestu, alebo súhlas v každom prípade však núti k zamysleniu a porovnávaniu. Stravinskij vždy provokoval — nielen vo svojich hudobných dielach, ale i v ústných a písomných výpovediach. V prípade Mravinského však všetky ostré vety ustúpili do pozadia, pretože som si uvedomila, s akou dôstojnosťou no pritom pokorou slúži tento dirigent skladateľovi a jeho dielu. Nechcem sa zmieňovať o výslednom zvučení orchestra, stačí iba povedať, že pod Mravinského taktovkou neexistuje žiadne vybočenie, nepresnosť, nástrojové vychylenie či dynamická aagogická svojvoľnosť. Leningradská filharmónia — aj vďaka Mravinskému, svojmu dlhoročnému šéfovi — je jedným z najdokonalejších telies v hudobnom svete. Sugestívnosť a veľkosť tohto dirigenta spočíva však nielen v presnosti a precíznom vypracovaní skladieb, ale i v magickom pôsobení na hráčov a nepochybne i na obecenstvo... V tom Stravinskému priťakám. Zrejme iba rozhlas a gramoplatne dokážu odbúrať vizuálne dojmy, ktoré náš zážitok buď prehĺbiajú alebo rušia. Mravinského výkon patrí k tomu prvému. Je to aristokrat hudby: nielen zjavom, ale zrejme i duchom, zo svojho vystúpenia nerobí prázdne divadlo, má úsporné a nanajvýš presné gestá a rada by som si overila svoje súkromné názory na jeho pracovnú skúšku, ktorá je zrejme nekompromisnou a veľmi prísnou vysokou školou muzicovania.

NATÁLIA GUTMANOVÁ

— bola iba jedným ohniskom z trojice účinkujúcich (Peter Rösel — klavír, Christian Funke — viola, Natália Gutmanová — violončello) v Beethovenovom Trojkonzerte C dur. Všetci spomínaní umelci, ako aj vynikajúca Drážďanská filharmónia s Kurtom Masurom na čele boli výborní. A predsa... Vysoko vynikala nad nimi mladá a skromná, obrovským talentom vládnuca sovietska violončelistka, od ktorej by človek nečakal — už vzhľadom na jej úlohu a jemnosť — taký obrovský dynamický oblúk, silu tónu, zmysel pre súhru a pritom veľké sólistické ambície s vypracovaním i tých najjemnejších tónových nuans. Keď píšem tieto riadky, uvedomujem si súčasne, že sovietski umelci priniesli do Berlína veľký vklad a tvorili špičky výkonov i zážitkov.

FIDELIO

— bol očakávaný s veľkým napätím. Už aj pre mená, ktoré sa tu predstavili v hlavných úlohách: či to už bola svetoznáma česká speváčka Ludmila Dvořáková v úlohe Leonory, Theo Adam, ako Pizarro, Siegfried Vogel v úlohe Rocca, Martin Ritzmann ako Florestan, alebo Heinz Reeh ako Don Fernando... Ovšem — sklamala hlavne réžia (Erhard Fischer). Obrovské javisko Staatsoper dalo možnosť na výbornú scénickú výpravu (Wilfried Werz), pochmúrnú, monumentálnu, snáď desivejšiu, než je to možné realizovať na menších a komornejších scénach. No ani táto zložka predstavenia nevyžila príliš podčiarknutú statickosť. Beethovenovej opery, prívelkú piétu a konvenčnosť, s akou sa pristupovalo k jedinému opernému dielu skladateľa. Bolo tu niekoľko zaujímavých nápadov. Napr. zbor

Evgenij Mravinskij

vážnov v dejstve začína po dlhých zámkach orchestra, v napätom očakávaní, v šoku zo sinka a denného jasu, aby po tejto chvíli mlčania zaznela tiesnivá a nádejne bolestná hudba. Vzáni sa situujú do akéhosi zmätenejšieho súsošia, ktoré pripomína pamätličky na vojnu. To všetko je nesmierne pôsobivé. No vzápätí režisér tento náznak naruší naturalistickým a príliš divadelným dvíhaním rúk, o ktoré má kritik strach, či únavou nepadnú po dlhom vzápätí na plecia „spoluhráčov“. Aj začiatok druhého dejstva s Florestanovým vstupom (spevák spieva akoby pribitý na kríž

Emil Gilels

veľkého praktikáblu) po istej dobe, po opadnutí prekvapenia pôsobí nehybnosťou únavne — a ruší. Konceptii režiséra sa priblížili aj speváci — i keď jedni viac, iní menej. Najviac to vadilo u ešte vždy živo a krásne spievajúcej Ludmily Dvořákovovej, menej u T. Adama, ktorý dramatickosť preniesol do hlasu. Jeho výkon bol pre mňa osobne najväčším zážitkom — nielen bezpečnosťou hlasového prejavu, prekrásnou farbou, ale i skrytou výbušnosťou a charakterizačnými schopnosťami. Je to umelec, ktorý sa nemusí ani pohnúť a pritom naplní javisko, pretože je potencionálnym nositeľom drámy, činu, akcie.

O Berlíne by sa dalo napísať ešte veľa riadkov. Veď len orchestrov tu účinkovalo deväť! Siedmi dirigenti, deväť zborov, rad sólistov, ktorých mená by zaplnili pekný počet riadkov. Z dirigentov spomeňme aspoň najobsadzovanejšieho Otmara Suitnera (výborne hudobne našťudoval Fidéliu...), ktorý v nemeckých orchestroch pôsobí zrejme ako pedagogický zjav v tom najlepšom zmysle slova. Alebo spomeniem vznosného, romanticky pôsobiaceho a zanieteného Kurta Masura, či Kurta Sanderlinga, ktorý dostal veľmi čestnú úlohu — dirigovať slávnostný koncert na Festakte, ktorý poriadala vláda NDR pre pozvaných hostí. Samozrejme, návštevník Berlína má silné nutkanie navštíviť aj iné strediská hudobného života, predovšetkým Komickú operu. V bohatom

programe beethovenovských osláv to však nie je možné — iba ak pri príležitosti koncertu, ktorý tu usporiadal veľmi slušný orchester tohto divadla pod vedením „Felsensteinovho dirigenta“, mladého Gerta Bähnera. Predpokladne v Komickej opere bolo venované Beethovenovým variáciám na témy z oper a diel jeho predchodcov. Pekným zážitkom bolo aj popoludnie v Apollo-Saale s drobnosťami majstra pre rôzne zoskupenia nástrojov a popretkávané jednak listami Beethovenovi, Beethovenova a výrokmi o Beethovenovi. (Mimochodom, jedným z účinkujúcich bol aj známy herec Horst Schulze, ktorého som deň predtým videla v úplne inej úlohe — ako Higginsa v muzikále My Fair Lady. Je to činoherec, typovo príbuzný nášmu Krónerovi, teda celkom netypický Higgins, a predsa úplne nový, objavný a veľký, hlavne svojím hereckým umením.)

Nebola by som úplná, keby som nespomenula pri tejto príležitosti aj vynikajúcu a bohato naplnenú výstavu v Akadémii umenia o diele a osobnosti Beethovena. Po prvý raz som mala možnosť (a so mnou množstvo domácich i zahraničných návštevníkov) vidieť nielen kvantum faksimile, ale i originálov Beethovenových rukopisov a hlavne konverzačných zošitov, na ktorých človek neštuduje ani tak bežný obsah, v ktorom skladateľ zdieľoval myšlienky a žiadosti svojmu okoliu, ako skôr rukopis, odkrývajúci búrlivú, nepokojnú, vášnivú povahu skladateľa, rýchlo „nahadzujúceho“ bežiacie a pretekajúce sa vety na papier.

Rovnako by som bola neúplná, keby som nespomenula obrovskú kolekciu stereo-dlhohrajúcich gramoplatní s dielom Beethovena (v NDR vyšlo na týchto reprezentačných platniach 250 hudobných diel skladateľa a ich celková dĺžka je 4000 minút).

Skončil sa jubilejný Beethovenov rok, skončili sa slávnosti — mimoriadne dôstojne, precízne a pozorne organizované v hlavnom meste NDR. Na celom svete začína bežná a neslávnostná produkcia koncertných podujatí — samozrejme, tak ako v minulosti, aj s návratmi k dielu bonnského majstra. Nemyslím si, že by po týchto prebohatých produkciách posledných decembrových dní nasledovala veľká prestávka a oddych od Beethovena. Každé nové návraty však budú musieť byť hodnotené už aj vzhľadom k uplynulému roku, ktorý na celom svete priniesol maximálny vklad v interpretačnom i mysliteľskom prehodení tohto génia, ktorý snáď nikdy netušil, že jeho dielo bude až tak veľmi živé a presahujúce dve storočia. A za tieto zamyslenia sa nad večnosťou dokonalosti a všeplatnosti ľudského odkazu skladateľa treba vysloviť vďaka všetkým tým, ktorí podobné asociácie spôsobili svojimi výkonmi, zámermi — ale hlavne úctou a poctou tu patrí skladateľovi.